

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

ב א מ"ח פ"ז מהלכות לולב
הלכה טו סתם עשין מד
טו"ע א"ח ס' תרעה
ספ"ק ב:
בא ב מ"ח פ"ז מהל' סוכה
הלכה טו סתם עשין מד
טו"ע א"ח ס' תרעה:
בב ב מ"ח פ"ז מהל' לולב
הל' א סתם עשין מד
טו"ע א"ח ס' תרעה
ספ"ק ו:
בג ד מ"ח פ"ז מהל' סוכה
ס' סתם ט"ס טו"ע
א"ח ס' תרעה ספ"ק א' ב:

רבינו חננאל

מדת הקבי"ה כלי מלא
מחזיק שנאמר ויהי אם
שבתו חשמו ריקן אינו
מחזיק שנאמר ואם יפנה
לבבך ולא חשמו כלומר
אם הוא פנוי לא חשמו
מדת ב"ר כלי ריקן מחזיק
א"ג דק"ל כל היום כשר
לנטייל לולב מאחר שצא
בו מב"ב בשביעי אינו
צריך לו למצוה ולא
אתקצא אלא בו ביום
כילו אבל לבין השמשות
דחילו לא אתקצא אבל
סוכה דחויא כי יומא מינא
דאתקצא לבין השמשות
אתקצא נמי לכולי יומא
דשמיני ריש לקיש אמר
אחרון אפי' בשביעי
מותרת מיט' למצוה
אתקצא. מתני' כ"ר
יוחנן דתנן מיד התנוקות
שומטין את לולביהן
ואוכלין את אתרוגיהן
התנוקות אין גדולים
ומשני ר"ל הוא הדין
דאפילו גדולים הוא
דקצת התנוקות אורחא
דמילתא נקט. ואמרינן
לדין דאית לן תרי יומי
הלבן שמיני ספק שמיני
אסורה תשיעי ספק שמיני
מותרת. א"ר יודא לא
ליקני אינש הושענא
לינוקא קימא טבא קמא
דלינוקא קני אקניי לא
מקני ואשתכח האי בברא
דאחרת ליה לינוקא לולב
דנפיק בלולב דלאו
דחילו וכן לא לימא
אינש לינוקא דהיבנא לך
מיד ולא יתיב דאית
לאגמריה שיקרא שנאמר
למדו לשונם וגו'. ולענין
סוכה בשמיני ספק
שביעי א"ר יהודה
שביעי לסוכה ליטב בה
שמיני לברכה להוציא
בתפלה וברכות המזון
יום שמיני חג עצרת.

אתרוג בשביעי אסור. אפילו לאחר שאלו צו כמו שמפרש
לכולי יומא אתקצא ואפי' לרש לקיש דאמר בשביעי
מותר היינו לנדר נפק ביה כדאמרין למנוחה אתקצא ומימיה
דלא אכל ליה כוליה ומשני ר' חנניה דאמר פרק לולב הגזול
בירשא ודבר נפיק ביה כמאן דלא
כריז יוחנן ולא כרש לקיש וי"ל כיון
דלא אכל ליה כוליה ומשני ר' חנניה
כשיעור דמני נפיק ביה שרי אפי'
ל' יוחנן ואע"ג דממנה נפיק נאסרה
כולה ציוס ראשון דחסר כל שהו
פסול דלמא רצי חנינא הפרס כולה
ליוס ראשון ומקנתה לשאר הימים
מדי דהוה לא אתרוגין לשצעת
הימים דלקמן בשמעתין ואע"ג דמנאי
דמגי כסוכה לא מהני אלא צאמר
אינו טרל מנן כל צין השמשות
דלמא פרק המצא כ"ר י"ן (פ"ה)
ד' (ל) והכל ציוס ראשון ממנה נפיק
טרל מכולן^(א) הלא אמרין הסם אתרוג
דמפסקי לילות מימים כל חד וחד
בנפיק נפשיה סוכה דלא מפסקי לילות
מימים כולה כחד יומא אריכתא דמי
והיה ר' חנינא ממנה כוליה ליוס^(ב)
ראשון ובשאר הימים אינו טרל
ממקנתו צין השמשות שכן ומינה
קשה דלעיל פרק לולב הגזול
(ד' ל) ג' מי שצא בדרך ואין ידיו
לולב דקמני לכשיצא לביטו יטול על
שולחנו בשמעת צאמר דמפסקי
סעודתו בשביל לולב וכל שכן שלא
יחמיל א"כ ר' חנינא הדי מוטב
זה בירשא וצריך לומר דהי קאמר
מוטב זה היום ונפיק זה למחר:

תנוקות אין גדולים

פירושו במתמנין:
דאי איתרמי ליה סעודתא. אע"ג
דאתרוג נמי מוקפה בן
השמשות מטעם ספק יוס לא קשיא
מדי כדפריש"ט פ"ק (ד' י' ושם ב"ה)
(ה) ג' עיטרה צוקרים וא"ת ולמה
לי טעמא דאי איתרמי ליה סעודתא
סיפוק ליה דלסור משום איסור
סמירת אהל וי"ל דליתרין למיסק
בשמיני אפי' נפלה בחול המועד הואיל
ואתקצא לשצעת ואפילו צין השמשות
מחמת דהוה אכל זה אם היטה
קיימת וכולה כחד יומא כדפריש'
כיון דלא מפסקי לילות מימים א"כ
לענין ט"ו סוכה דלון צנס משום
סמירת אהל: **אתרוג** אפילו
בשמיני אסורה. דגור אתרוג אטו
סוכה כדמפרש^(א) פ"ק (ג' עיטרה
צוקרים: **דינוקא** מקנא קני
אקניי לא מקני. לא דמי לנר שטיא
דס' ארבעה אחין (ימות ד' ל).
דאמרין כשהוא שטוח וכן כשהוא
שטוח וצין דשטוח גרע ולא קני^(ב) מקני:
שמיני ספק שביעי אסור. בדרך
ישראל דליכא ספיק' לא גזר אטו סוכה
אכל צנצל דליכא ספיקא אע"ג דלא
מנצח ביה גזר אטו סוכה אכל תשיעי
ספק שמיני לא גזר אתרוג אטו סוכה:
מיתב

מחזיק. מה שמומין למנו: מלא אינו מחזיק. מה שמוסר עליו:
מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנא' (ו) ויהיה
אם שמוע תשמע וגו' אם שמוע תשמע
ואם לאו לא תשמע ד"א אם שמוע ביטן
תשמע בחדש^(א) ואם יפנה לבבך שוב לא
תשמע: מיד תנוקות וכו': א"ר יוחנן "אתרוג
בשביעי אסור בשמיני מותר"^(ב) סוכה אפי'
בשמיני אסורה וריש לקיש אמר אתרוג
אפילו בשביעי נמי מותר במאי קא מיפלגי
מר סבר למצוה אתקצא וכו"מ לכולי יומא
אתקצא איתביה ריש לקיש לר' יוחנן מיד
תנוקות שומטין את לולביהן ואוכלין
אתרוגיהן מאי לאו הוא הדין לגדולים לא
תנוקות שומטין את לולביהן ואוכלין
אתרוגיהן דקא איכא דאמר איתביה רבי
יוחנן לריש לקיש מיד התנוקות שומטין
את לולביהן ואוכלין אתרוגיהן תנוקות אין
גדולים לא הוא הדין דאפילו גדולים והאי
דקתני תנוקות אורחא דמילתא קתני א"ל
רב פפא לאביי לרבי יוחנן מאי שנא סוכה
מאי שנא אתרוג א"ל סוכה דחויא לבין
השמשות דאי איתרמי ליה סעודתא בעי
מיתב בגווה ומיכל (בה) בגווה אתקצא לבין
השמשות ומינו דאתקצא לבין השמשות
אתקצא לכולי יומא דשמיני אתרוג דלא
חזי לבין השמשות לא אתקצא לבין
השמשות ולא אתקצא לכולי יומא
דשמיני ולוי אמר אתרוג אפילו בשמיני
אסור ואבוה דשמואל אמר אתרוג בשביעי
אסור בשמיני מותר קם אבוה דשמואל
בשיטתיה דלוי קם ר' יודא בשיטתיה דאבוה
דשמואל דא"ר יודא אתרוג שנפסלה אסור
לאוכלה כל שבעה א"ר יודא לא ליקני
אינש הושענא לינוקא ביומא טבא קמא
מ"ט דינוקא מקנא קני אקניי לא מקני
ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו וא"ר
יודא לא לימא אינש לינוקא דהיבנא לך
מיד ולא יתיב ליה משום דאית לאגמריה
שיקרא שנא' (ו) למדו לשונם דבר שקר
ובפולגתא דר' יוחנן ור"ש בן לקיש דאיתמר
(ז) הפריש שבעה אתרוגין לשבעה ימים (ה) אמר
רב כל אחת ואחת יוצא בה ואחת יוצא בה
וכן אסי אמר ר' יודא אחת ואחת יוצא בה
ואוכלה למחר^(א) במאי קא מיפלגי מר סבר
למצוה אתקצא וכו"מ לכולי יומא אתקצא
ואנן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן אמר
אביי "שמיני ספק שביעי אסור תשיעי ספק
שמיני מותר מרימר אמר אפי' שמיני ספק
שביעי מותר בסורא עבדי כמרימר רב
שישא בריה דרב אידי עביד כאביי
והלכתא כאביי אמר רב יהודה בריה דרב
שמואל בר שילת משמיה דרב שמיני
ספק שביעי שביעי לסוכה ושמיני לברכה
לברוכי

מחזיק. מה שמומין למנו: מלא אינו מחזיק. מה שמוסר עליו:
מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנא' (ו) ויהיה
אם שמוע תשמע וגו' אם שמוע תשמע
ואם לאו לא תשמע ד"א אם שמוע ביטן
תשמע בחדש^(א) ואם יפנה לבבך שוב לא
תשמע: מיד תנוקות וכו': א"ר יוחנן "אתרוג
בשביעי אסור בשמיני מותר"^(ב) סוכה אפי'
בשמיני אסורה וריש לקיש אמר אתרוג
אפילו בשביעי נמי מותר במאי קא מיפלגי
מר סבר למצוה אתקצא וכו"מ לכולי יומא
אתקצא איתביה ריש לקיש לר' יוחנן מיד
תנוקות שומטין את לולביהן ואוכלין
אתרוגיהן מאי לאו הוא הדין לגדולים לא
תנוקות שומטין את לולביהן ואוכלין
אתרוגיהן דקא איכא דאמר איתביה רבי
יוחנן לריש לקיש מיד התנוקות שומטין
את לולביהן ואוכלין אתרוגיהן תנוקות אין
גדולים לא הוא הדין דאפילו גדולים והאי
דקתני תנוקות אורחא דמילתא קתני א"ל
רב פפא לאביי לרבי יוחנן מאי שנא סוכה
מאי שנא אתרוג א"ל סוכה דחויא לבין
השמשות דאי איתרמי ליה סעודתא בעי
מיתב בגווה ומיכל (בה) בגווה אתקצא לבין
השמשות ומינו דאתקצא לבין השמשות
אתקצא לכולי יומא דשמיני אתרוג דלא
חזי לבין השמשות לא אתקצא לבין
השמשות ולא אתקצא לכולי יומא
דשמיני ולוי אמר אתרוג אפילו בשמיני
אסור ואבוה דשמואל אמר אתרוג בשביעי
אסור בשמיני מותר קם אבוה דשמואל
בשיטתיה דלוי קם ר' יודא בשיטתיה דאבוה
דשמואל דא"ר יודא אתרוג שנפסלה אסור
לאוכלה כל שבעה א"ר יודא לא ליקני
אינש הושענא לינוקא ביומא טבא קמא
מ"ט דינוקא מקנא קני אקניי לא מקני
ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו וא"ר
יודא לא לימא אינש לינוקא דהיבנא לך
מיד ולא יתיב ליה משום דאית לאגמריה
שיקרא שנא' (ו) למדו לשונם דבר שקר
ובפולגתא דר' יוחנן ור"ש בן לקיש דאיתמר
(ז) הפריש שבעה אתרוגין לשבעה ימים (ה) אמר
רב כל אחת ואחת יוצא בה ואחת יוצא בה
וכן אסי אמר ר' יודא אחת ואחת יוצא בה
ואוכלה למחר^(א) במאי קא מיפלגי מר סבר
למצוה אתקצא וכו"מ לכולי יומא אתקצא
ואנן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן אמר
אביי "שמיני ספק שביעי אסור תשיעי ספק
שמיני מותר מרימר אמר אפי' שמיני ספק
שביעי מותר בסורא עבדי כמרימר רב
שישא בריה דרב אידי עביד כאביי
והלכתא כאביי אמר רב יהודה בריה דרב
שמואל בר שילת משמיה דרב שמיני
ספק שביעי שביעי לסוכה ושמיני לברכה
לברוכי

בחדא שטתא הלכתא כוותיהו ואסורה בשביעי ומותרת בשמיני והיינו דקצעי ואנן דאית לן בשמיני תרי יומי היכי עבדינן מי אסרינן
ליה ציומא קמא משום ספק שביעי או לא: מרימר אמר אפילו תשיעי ספק שמיני אסורה לא גרסינן לה: שביעי סוכה. כדמפרש
לה לקמן: **ושמיני** בברכה. שאומר בתפלה המזון וקידוש את יוס השמיני חג עצרת הזה: שמיני יהוה וזהו. אף לענין סוכה
הי שמיני ולקמן מפרש ואילו למילתיה: כולי עמיא לא פליגי דיתבינן בסוכה. בשמיני ספק שביעי ואפילו לר' יוחנן דאמר שמיני לזה ולזה:
לברוכי

(א) וי' חוספות שנת מה:
ד"ה אחר ליה (ב) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
(ג) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
(ד) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
(ה) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
(ו) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
(ז) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
(ח) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
(ט) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
(י) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה

הנהגות חב"ה

(א) גמ' לשעת יום רב
אמר כל אחד: (ב) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה

תורה אור השלם

(א) ויהי אם שמוע
תשמע קול
אלהיך לשמוע צעקות
את כל מצותיו אשר
אנכי מצוה היום ויהי
אלהיך עיניו על
כל גווי הארץ:
(ב) ויהי אם שמוע
תשמע קול
אלהיך לשמוע צעקות
את כל מצותיו אשר
אנכי מצוה היום ויהי
אלהיך עיניו על
כל גווי הארץ:
(ג) ויהי אם שמוע
תשמע קול
אלהיך לשמוע צעקות
את כל מצותיו אשר
אנכי מצוה היום ויהי
אלהיך עיניו על
כל גווי הארץ:

ליקוני רש"י

כ"י מלא. אדם חכם.
אם שמוע. עש אהת
סופך שטת און פטס
אחרת. אדם חכם
ביטן. שמיני וסוכה מה
ששמעת אחרת (ברכות
מ). דאמר הפריש
כ"י יוצא בה. יומא.
ואיכ"ה אחרת. קסבר
למנוחה אתקצא. וי' חוספות
אמר יוצא בה ואיכ"ה
לפני השמשות אתקצא
לכול יומא וכו' (בצה"ל).

הנהגות וצינונים

(א) וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה
קטן וי' חוספות סתדיקין ס' ד"ה

עץ משפט
נר מצוה

מִן אֵל מִי פֶּכֶן מֵהֶלִי
 שָׁנָה הֵלִי כֵּן וְכֵּן מֵ
 סוֹף הֵלִי שְׁמִיטָה עֲשׂוֹר
 טוֹאֵלֶת סִי חֲרִיטָה:
 מִן בִּי מִי פֶּכֶן מֵהֶלִי
 מְכֻרִים הִלְכָה יֵצֶא מִן
 עֲשֵׁן רִחַח:
 מִן גִּי מִי שֶׁסֵּה הֵלִי יֵד:
 מִן דִּי מִי שֶׁסֵּה הֵלִי יֵצֶא:

רבינו חננאל

מאי ברכה דקתני לאו זמן
ש"מ דאומרין זמן בשמיני
של חג. ודחינן לא מאי
ברכה דקתני הזכרה
כבהמ"ז ובתפלה. פי'
מזכירין בפירוש את יום

וְיִתֵּן דָּגָל מִמֶּנּוּ לְעֵינֵי לֵינָה יִתֵּן דַּעַ
שֶׁשְּׂאֵחֶר הָרָגַל יִשׁוּב לְצִדּוֹ וְיִחַלּהּ הַשֶּׁ
דַּעַטְעוּנֵי לֵינָה מִיִּתְרָצוּ מִדְּכִיז וּפְנִית
מִחֶמֶת הַמְּנוּת וְלֹא מִיִּתְרָצוּ מִדְּכִיז וּפְנִית
לְמֵאִי הַלְּבָחָא כְּחַד רַחֲמֵנָה
לְחַג הַסּוּכוֹת לְאִקְשֵׁי לְחַג הַמְּנוּת מֵהַ
חַג הַמְּנוּת טַעֲנוֹן לֵינָה אִף חַג הַסּוּכוֹת
וְעוֹנֵן לֵינָה דְּלִי מִשּׁוּם דְּכִיז וּפְנִית
הַהוּא אֲמִינָה לֵינָה אֶחָד וְאֶחָד הַיִּקְשָׁא
לְאַשְׁמֻעִינִי דְּאִסּוּר לְאַחַ מִירוּשָׁלַיִם
בְּל' ו' יְמֵי הַחֹג שְׁלֹל הָרָגַל חֲשׁוֹב
בְּיָקָר אֶחָד כְּחַג הַמְּנוּת וְיִחַלּהּ נְמִי
הַהוּא דְּקִאֲמֵר הֵכָּא שְׂכֵסֵּם שִׁנְעֵת יְמֵי
הַחֹג טַעֲנוֹן לֵינָה:

הביכורים

תנופה ולינה. צפ
ג' דצ'כורים (מ"ו) מפרש דצ'נאמנע
הקריאה הימה תנופה דמנן הגיע לארמי
אזי מוריד הסל מכתפו ואחזו
בשפתותיו וכהן מניח ידו תחתיו
ומניפו וקורא מארמי אזי עד
בגומור כל הפרשה כולה ומניחו צד
ההוצח ומשתחוה ויוצא משמע שלא
היה מניף אלא בשעת הקריאה אבל
בספרי (פרשת ראה^ל) משמע דאיכא
שתי תנופות דקמיו והנחתו לפני ה'
אזליהן מלמד שטעונין תנופה צ'
פעמים אחת בשעת קריאה ואחת
בשעת השתחויה והתם צספרי דרש
צ' תנופות^ל מדכתיב ולקח הכהן הטנא
מידן כר' אליעזר פ' יעקב ושם
בספר לה נמי כרבי יהודה דדריש
הכא והנחתו וז' תנופה ולהכי צבי
צ' תנופות דולקח הכהן צ'נאמנע קריאה
בכזי וכי כתיב והנחתו ג' השתחויה
בכזי ומשמע ליה לשון תנופה מלשון
לך נחה את העם (שמות לב) מנא"ר
צ'נאמנע"ו מוליך ומציא א"נ מדאמר
הנחת כהן כתיב עוד הנחה אחריה
לגאחר קריא' ש"מ דלאחר הנחת
בהן חזר וגטל כדי לחזור ולהניף אחר
בקריאה דהיינו בשעת השתחויה אבל
בספרי צ'נאמנע צ'נאמנע דמכות (ק"ז ע"ב)
אמרין מלו מנא דפליג עליה דרבי

צקר אחד כפשמיה דקרא
דשמיי עזרת וזיכורים
חג הסוכות צעינ היקשא
בדאמרין פ"ה דר"ה (97)

מאי לאו זמן לא ברכת המזון ותפלה הכי נמי מסתברא דאי ס"ד זמן זמן כל שבעה מי איכא הא לא קשיא דאי לא בריך האידנא מבדק למחר או ליומא אחרינא מ"מ כוס בעינן לימא מסייע ליה לר"ג^א דאמר רב נחמן זמן אומר ו אפילו בשוק דאי אמרת בעינן כוס כוס כל יומא מי איכא דלמא דאיכלע ליה כוס וסבר ר' יהודה שמיני טעון לינה והא תניא^ב רבי יהודה אומר מגין לפסח שני שאינו טעון לינה שנא' ^א ופנית בבקר והלכת לאהלך וכתוב ^ב ששת ימים תאכל מצות את שמעון ששה טעון לינה את שאינו טעון ששה אינו טעון לינה למעוטי^ג מאי לאו למעוטי נמי שמיני של חג לא למעוטי פסח שני דכוותיה הכי נמי מסתברא^ד דתנן הביכורים טעונין קרבן ושיר ותנופה^ה ולילה מאן שמעת ליה דאמר תנופה רבי יהודה וקאמר טעון לינה דתניא^ו ר' יהודה אומר ^ז והנחתו זו תנופה אתה אומר זו תנופה או אינו אלא הנחה ממש כשהוא אומר והניחו הרי הנחה אמור הא מה אני מקיים והנחתו זו תנופה ודלמא ר"א בן יעקב היא דתניא^ח ולקח הכהן הטנא מידך לימד על הביכורים שמטענין תנופה דברי ר"א בן יעקב מ"ט דר"א בן יעקב אתיא יד יד משלמים כתיב הכא ולקח הכהן הטנא מידך וכתוב התם ^ט ידיו תביאנה את אשי ה' מה כאן כהן אף להלן כהן ומה להלן בעלים אף כאן בעלים הא כיצד כהן מניח ידו תחת יד בעלים ומניף מאי הוי עלה רב נחמן אמר אומרים זמן בשמיני של חג ורב ששת אמר אין אומרים זמן בשמיני של חג והלכתא אומרים זמן בשמיני של חג תניא כוותי' דרב נחמן^י שמיני רגל

יהודה ר"א בן יעקב מנח ליה דפליגי דלמא דרש' תרזיהו כמו חנא דספרי והסם משמע דר"א מייתי^א ליה והנחתו לומר דהנחה מעבצת בצון ושמה מדלא מייתי כל חד דרש' דחזריה מכלל דלא ק"ל ומיהו קשה דרבי יהודה דרש' תופה מוהנחתו ואפ"ה מוקי לה בשעת קריאה דחזן פרק ג' דביכורים (מ"ו) משום דוהניחו קמא גבי קריאה כתיב לכן נראה דספרי דרש' תופה להשחיתה מליתקש להנחה ועוד מנח שלישי דלית ליה תופה כלל דמשמע הכא מאן שמע דאמר תופה רבי יהודה מכלל דרזנן לא צו תופה בלל והוא מנח דפרק כל המנחות צלות מנח (מנחות 77 ע"ב) דחזן יהסם גבי ואלו טעויות תופות הביכורים דבזרי ר"א בן יעקב שמע מינה דלרזנן לא צו תופה וכן קאמר במכות מנח מנח דפליגי יעוד י"ל דב' תופות לאו דוקא אלא לפי שיש ביכורים שאין טעוין דהטעוין קריאה מניף בשעת קריאה ו

בהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף. לאו דוקא קאמר תחת יד הבעלים ממש דא"כ

מסקינן גבי צעלים חצרים לגפו כולוה צהדי הדדי קא הויא
 וכן מניח ידו תחתיו ומניפו והיינו תחת יד הצעלים ומי
 אס יא זה חזיקה דעיקר תופה צעלים היא ומימה היא מנה ל
 כיצד כהן מניח ידו תחת יד הצעלים ומניף כיצד עושה מניח
 ההכהן צאמורים היוצאין חוץ לפסחא וזו ולפי שהצעלים למעלה" קאמח
 תופה מנחה קוטב דפריך צירושלמי וזו למעלה כעור מניח
 מניחו למימר דאף על פי שהן מנחה מן הכלי זה

וְר' יְהוֹדָה מֵאִי הִיא לֹא הֵימֵן זֶמֶן
 וְחָא אֲמַר ר' אֲחָי יוֹם חַג הַסֻּכּוֹת הִזְהָר
 הַזֶּה: מ"ב. הֵיכִי מִשְׁכַּחַת לֵה זֶמֶן
 דְּיֹמָא קֳמָא הֵא זַעֲיָנָא כּוּס שֶׁל יִין
 וְאִין יִין מֵאִי לְכָל אָדָם צָחוּלִי שֶׁל
 מוֹעֵד: ל"א. הֵא דְקָמֵי בְרַכָּה לְכָל
 ו' וּמִפְרָש' דִּהֵימֵן זֶמֶן: מִסִּיב
 ל"ג. דְּאֲמַר אֲזֻמְרוּ בְּשׁוֹק בְּלֹא כּוּס:
 מִנֵּץ לְפָסַח שְׁנִי. הָאֲמֹר לְטַמְאִים
 לַעֲשׂוֹת בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי שְׁאִינוּ טַעֲוִין
 לִינֵה בִּירוּשָׁלַיִם: וּפְנִית בְּבִקְרָה. וְסִמְךְ
 לִיָּה שֶׁשֶׁת יָמִים וּגו' פִּסְחָ שְׁנִי אִינוּ
 אֲזֻמְרוּ בַּחֲמֶץ אֲלָא שְׁטַעֲוִין מִזֶּה לְמַזְלָה
 וְאֲכָל חֶמֶץ מִיָּד: ה"ג מֵאִי ל"א
 לְמַעֲשֵׂי נְבִי שְׁמִינִי. דְּכִיּוֹן דְּאִינוּ

אלה י"ט יחד אינו טעון לינה: לא
למנוח פסח שני דכוותיה, אינו
ממעט אלא פסח שני לזר דנפסקא
קאי ופסח קממעט אכל שבעות
ושמיני עזרת אע"ג דלא איחנה ו'
ימים טעון לינה: ה"ג ספחברא, דלא
ממעט ר' יהודה אלא פסח שני
לחוד: שבעין קרבן, להוציא עמהם
שלמים וזה ש"ס ירושלמי^(ט) יליף
מושמת בכל הטוב (דמס ט) ואין
שמה אלא שלמים דכתיב (ס ע) וחצת
שלמים ואכלת ושמת^(י) ושיר נמי יליף
לה מכל הטוב ואין טוב אלא שיר

אָרומען ה' מי דליטני' (תהלים 5)
דכתיב (יחזקאל 48) יפה קול ומטיב
נגן ובספרי (פרשם ראה 12) נמי תניא
בכל הטוב וזה השיר: ותנופה.
לקמיה יליף לה: וצניח. המס יליף לה
ופינת בצקר הא למדת שכל הפינות
שאחז פונה לא יהו אלא בצקר:
מאן שמינת צניח דאמר תנופה.

ליקומי רש"י

שָׁעוֹן צִיָּהֵנָה לֵילָה אֶחָד
 בְּתוֹךְ הַשָּׁעֵר (פסחים צה-).
 וְהִנְחֵנוּ וְנִשְׁמָע לְשׁוֹן וְנִגְדָה קָרִי
 זֵינָה וְנִשְׁמָעוּ לְשׁוֹן וְנִגְדָה קָרִי
 אֶלֶּהִים וְגו' (שמות יא)
 שֶׁהוּא מִנְהַל אֶתוֹת וּמוֹתָיו
 רְחוּם וְעֹלָמָה וְמוֹרָה.
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב
 הֵיטָא, לִפְנֵיכָא לֵיהּ מִסְפָּה
 מְקַלָּה אֲתֵרֵינָה (מכות יב)
 מִשְׁלָרִימִים מְתוּמָה מִזֶּה
 שָׁקוֹ וְאִמּוֹרִין שְׁלֵמִים
 (סוטה יט). הָאֵל הַדָּלָץ
 בְּעֵלִים. מִדֵּה אֶת־הַדָּלָץ
 מִשְׁתַּחֲוֵי לְכַמִּינִי יִצְחָק אֵל
 קִרְנֵהוּ לֵה' מִיּוֹת שְׁמִי
 וְסִמְלִי לֵה' מִיּוֹת שְׁמִינִי
 (מכות עט).

הגהות וציונים

[ט] תיבת **למנוסו** מיתור
 (רש"י): **[צ]** נהר
 ותרבות ואל הוללים עד
 עד דכתיב ציל כסודי:
[ג] ציל **כי תבי** שני שם
 הראשון: **[ד]** לפני **מובה**
 ה' כציל
 (רש"י): **[ה]** דרש **תנופה**
 כחוש וכ"ה כחוש
 הראשון: **[ו]** רש"י כחוש
 שם: **[ז]** לפני **מיתור**
 (רש"י) וכ"ה כדפריה:
[ח] כדפריה הניס
למנוסו ועי' מהרש"א:
[ט] דקסו לגי דין
 ותרבות כתיב כחוש
 לאחר הגדה שנו"א
 כיוונים פ"ג מ"ז)

חשק שלמה על ר"ח
(א) נראה דל"ל וקאמר טעון
לינה כלומר והוא שמאריך.

הגהות הגר"א

[א] גמ' רי"א והניחו
זו כו' כשהוא אומר
והנחתו הרי הנחה
אמור הא מה אני מקיים
והניחו זו תנופה
כ"ל ט:

מסורת הש"ס
עם הוספות

68

לצורך, והכא נמי לצורך ראו לתקוע ולחזור ולתקוע ומצוה לשמוע לדברי חכמים מלא תסור, כן נראה לי.

דף ט"ז ע"ב. ופירוש כדי לערבב את השטן, יש מפרשים להכניע היצר כדכתיב אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו ושטן הוא יצר הרע וכדריש לקיש דאמר (כ"ב ט"ז א') הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות, ובערוך פירש דבירושלמי גרסינן בלע המות לנצח וכתוב והיה ביום ההוא יתקע שופר גדול כד שמע שטן קל שיפוצא זימנא חדא בהיל ולא בהיל וכד תנינן ליה אמר ודאי ההוא שופרא דתקע שופר הגדול מטא זימניה להתבלע ומרתיע ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטיגוריא.

שאינ תוקעין בתחלתה. פירוש בפשיעה, הא איקלע ראש השנה בשבת לא דמניעה זו למצוה ולשם שמים וכן כתב הרב בעל ההלכות ז"ל.

הא דר' כרוספדאי דאמר של צדיקים גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים ושל רשעים גמורין למיתה. יש לפרש דלאו מיתה וחיים ממש קאמר אלא טובות העולם ורעותיו קאמר, ואף על פי שיש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים וצדיקים אובדין בצדקן, אותן רשעים אפשר שיש בידן קצת מצוות שמתן שכר בעולם הזה ואוכלין אותן קרן ופירות בעולם הזה להאבידם לעתיד לבא כדכתיב ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, ורשע שאמרו כאן שנחתם לרעות בעולם הזה בשאין בידו קצת מאותן מצוות, הא יש בידו אף על פי שהוא רשע גמור כלומר שרובו עונות משלמין לו כנגדן בעולם הזה, וכמו שאמרו גם כן בפרק קמא דקידושין (ל"ט ב') מי שעונותיו מרובין מזכויותיו דומה כמי שקיים את התורה כולה ולא חיסר ממנה אות אחת, וצדיקים גמורין שאמרו כאן בשאין בידן מאותן עבירות שעונן[ן] שין בעולם הזה הא יש בידן קצת מאותן עבירות נפרעין מהן בעולם הזה, וכדאמרין נמי התם בקידושין מי שזכויותיו מרובין מעונותיו דומה כמי ששרף את התורה ולא שייר ממנה אות אחת, ואי נמי יש לפרש דחיים ומיתה דקאמר בעולם הבא קאמר אבל בעולם הזה יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו, אלא שאני תמה שהרי אפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום רשע מרשעתו ואם כן מאי נחתמין לאלתר, ואפילו צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה איבד כל הראשונות, וגזר דין דיחיד אינו

דף ט"ז ע"א. זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר. כלומר ובמה תמליכהו עליך ובמה יעלה זכרוןך לפניו בשופר, וכן נראה מן התוספתא דתניא התם (פ"א הי"א) מלכיות שתמליכהו על מעשה ידיו זכרונות שיעלה זכרוןך לפניו שופרות שתבא תפלתך בתרועה לפניו.

הא דאמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל. למצוה מן המובחר קאמר הא לעיכובא תנן לקמן כל השופרות כשרין חוץ משל פרה.

למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב את השטן. הקשו בתוספות והא קא עבר משום בל תוסיף, ואי אפשר לתרץ דכיון דתקע והריע כשהן יושבין יצא, ואחר כך הוה ליה כעבר זמניה ואסיק רבא לקמן בשילהי ראוהו בית דין (כ"ח ב') דשלא בזמנו לעבור בעי כונה דהכא נמי מתכוין הוא למצוה והילכך איכא משום בל תוסיף, והם ז"ל תירצו דלא שייך בל תוסיף בעשיית המצוה שחי פעמים, וברכת כהנים נמי אפילו מברכין כמה פעמים ביום לציבור אחד אין זה בל תוסיף אלא אם כן הוסיף ברכה אחרת משלו כגון ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וכיוצא בזה, וכן אם נטל לולב וחזר ונטל ביום או אכל מצה וחזר ואכל ^{לצורך החמץ} ~~לצורך החמץ~~ פעמים ביום אחד אין זה בל תוסיף, וכן הניתנין במתנה אחת אם נתן באותו קרן אפילו מאה פעמים ליכא משום בל תוסיף, והכא נמי אם תקע וחזר ותקע אפילו מאה פעמים באותו היום ואפילו מתכוין למצוה ליכא משום בל תוסיף, והם ז"ל טרחו להעמיד שיטה זו ולא עלתה יפה בידם.

ומסתברא דלא קשה כלל, **דלא** אמרו **התם**

דאיכא משום בל תוסיף **אלא במה שהוא מוסיף מדעת עצמו כגון כהן שהוסיף ברכה משלו ואי נמי ישן בשמיני בסוכה במתכוין למצוה** ואי נמי במה שאירע במקרה שנחערב מתן אחת במתן ארבע וכיוצא באלו, אבל במה שעמדו חכמים ותקנו לצורך אין כאן בל תוסיף דכבר אמרה תורה על פי התורה אשר יורוך, ותדע לך דהא שמיני של סוכה בזמן הזה מצוה של דבריהם וישנין ואוכלין בה למצוה ואף על גב דבקיאינן השתא בקיבועא דירחא, ומכריו רבי יוחנן היכא דמטי שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי תשרי ליעבדו תרי יומי גזירה ניסן אטו תשרי (לקמן כ"א א') אלמא כל לצורך בית דין גוזרין ומוסיפין והרשות בידן, והוא הדין בבל תגרע לצורך כגון יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת אף על גב דאמרה תורה תקעו עמדו וגזרו שלא לתקוע וכל זה

כרכום שהיו מורישין לולביהן לבניהם והיו נוטלין אותן ביו"ט ראשון, והראיה שלו מן הנטילה היא ולא הוצרך לפרש כי דבר פשוט הוא תנינוקות של בית רבן שאין להביא ראיה מן הירושה. רבינו הגדול ז"ל:

דף לא ע"ב

אמרו לו משם ראיה אין שעת הדחק ראיה. מכאן סמכו הגאונים ז"ל לומר דיבש ונקטם ראשו וכל הפסולים יוצאים בהם בשעת הדחק ואפילו ביום ראשון. ונראה לי דוקא בכל שפסול שלהם לפי שאינו הדר דבשעת הדחק לא קפדינן ביה, אבל כל שפסולו מגופו מפני מיעוט שיעורו ושאיין שמו עליו או שיש בו משום מצוה הבאה בעבירה, לא. וביבש נמי דוקא בלולב והדס וערבה ולא כתיב בהו הדר בפירוש אלא דגמרינן להו מאתרוג, אבל באתרוג דכתיב ביה הדר בפירוש הא קפיד ביה קרא וכל שאינו הדר אין יוצאין בו ואפילו בשעת הדחק:

מאי לאו אכולהו לא אלוכל. ושאר מינין לבד מאתרוג:

אמר מר בשם שאין פוחתין מהם כך אין מוסיפין עליהם פשיטא מהו דתימא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי קמ"ל.

איכא לאקשוויי מהא דאמרינן בפרק אלו הם הנחנקין (סנהדרין פ"ח ע"ב) והרי לולב שעיקרו מדברי תורה ופירושו מדברי סופרים ואין מוסיפין עליהם ואם הוסיף גורע, ואמרינן מאי קא סבר אי קסבר לולב צריך אגד גרוע ועומד הוא ואי קסבר לולב אינו צריך אגד האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. ואמרינן נמי לעיל כיון דאמר ר"י לולב צריך אגד אי מייתי מינא אחרינא [ואגדיה בהדיה] הוה להו חמשה מינין, אלמא לרבנן דאמרי לולב אין צריך אגד לא הוה ה' דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. ובתוס' תירצו דודאי אפילו לרבנן עובר על המין החמישי משום כל תוסיף ולגבי הא לא אמרינן האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי, כענין כהן [ה]עולה לדוכן ומוסיף ברכה אחת משלו שעובר משום כל תוסיף (ר"ה כ"ח ע"ב), והישן [בסוכה] בשמיני (ל"ב) לוקה אע"ג דכל יום ויום לחודיה קאי, אלא דלרבנן נהי דעובר על החמישי משום כל תוסיף לא אמרינן בשאר המינין שהוא גרוע ועומד, דכיון שאין צריך אגד והאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי הרי קיים מצותו כראוי אלא שעובר משום כל תוסיף לרבנן כשנוטל אותו מין דרך גדילתו, אבל באוגד לולב שלא במינו כיון שאינו נוטל אותו מין כדרך גדילתו הרי אינו נוטל אותו כדרך [שאר] מינין שאין יוצאין בהם אלא כדרך גדילתם (לקמן מ"ה ע"ב ע"ש) ולפיכך אינו עובר בו לרבנן משום כל תוסיף כדאמרינן לעיל (ע"א), אבל לר' יהודה כיון דלולב צריך אגד והאגד הוא מכלל המצוה, יש בו משום כל תוסיף ואם הוסיף גורע ולא יצא ידי חובתו, והיינו ההיא דלעיל. (ובדבריהם) [ולדבריהם] מה שנהגו להוסיף בהדס וערבה ולא חששו משום כל תוסיף אמאי [סמכין], דהא אע"ג

קלב) והיינו במתכוין למצוה, וכמ"ש רבינו בר"ה ט"ז ע"ב בר"ה וכי תימא שהישן בשמיני בסוכה ומתכוין למצוה יש בו משום כל תוסיף. וכ"כ עוד שם בדף כ"ח ע"ב ד"ה אלא מעתה ע"ש:

אלו שיעור למעלה אלא למטה שלא יפחות מלולב אחד ומשתי ערבות ומשלשה הדסים למאן דבצי שלשה ומאתרוג אחד ובהכי סגי לה ואם רצה להוסיף מוסיף. והא דאמרינן לקמן (ל"ה ע"א) גבי אתרוג ואימא פלפלין, ופרקינן משום דלא אפשר היכי ליעביד לינקוט חדא לא מינכרא מילתא לינקוט תרי ותלת פרי אחד אמר רחמנא ולא שנים וג' פירות, ה"פ דרחמנא אמר דבפרי אחד סגי ויוצא ידי חובתו ולא בעינן שנים ושלש, ואילו בפלפלין אינו יוצא אלא בשנים ושלש. ויש ראיה לדברינו מדאמר להו שמואל (לקמן ל"ד ע"ב) להנהו דמזבני אסא אשור וזבינו ואי לא דרישנא לכו כרבי טרפון דמכשר בג' קטומין, ואקשינן דלדרוש להו כר' עקיבא דסבר דהדס אחד, ומדאקשינן דלדרוש כר"ע דמכשר בחדא אלמא הילכתא כ"ע כדבעינן למימר קמן ואפילו הכי קא מהדר שמואל אשלשה שאינן קטומין ואמר להו אשור וזבינו, אלמא אע"ג דסגי בהדס אחד לדין תורה אם רצה להוסיף עליו משום נוי מוסיף וליכא משום כל תוסיף, ולא נחית בהא משום דלולב אין צריך אגד והאי לחודיה קאי, דא"כ הוה אסרינן מדרבנן כדאסרינן בשאר מינין כדלקמן (ע"ב ע"ש בסד"ה אבל מורי), אלא ודאי משום דלא נתנה בהם תורה שיעור למעלה, כנ"ל. ומצינו שדורשין (מנחות ל"ט ע"ב) לענין ציצית גדיל גדילים הרי כאן ד' ואעפ"כ מוסיפין עליהן כדאמרינן התם בפרק הקומץ (התכלת מנחות מ"א ע"ב) כאן בטלית בת ארבע כאן בטלית בת שמנה. ולישנא נמי מוכח הכי דקתני אין מוסיפין עליהן כלומר מינין אחרים שיהיו חמשת (ה)מינין, כשם שאין פוחתין מהם שיהיו שלשה, דהשתא במינין איירינן דקתני מינין שבלולב ולא איירינן בשיעורא, נמצאת למד שמוסיפין בכל מין ומין כמה שירצו, וכן נהגו העולם בהדס וערבה לפי שהוא נוי ולא נהגו להוסיף בלולב ואתרוג לפי שאינו דרך נוי, ונהגו בקצת המקומות להוסיף בהדס כדי לנאותו מאותו הדס שוטה דלא קיימי תלתא בחד קינא (לקמן ל"ב ע"ב), וכן רבותי עושין מעשה. ולכי מפקפק בדבר דכיון דפסול (במין אחר) כמין אחר דמי, וכי היכי דגזור רבנן שלא (להוסיף) [להביא] מין אחר דילמא אתי למסרך, הכי נמי (איתא) [איכא] למגזר בהא דגזירה דשכיחא היא שרוב בני אדם אין מדקדיקין בין עבות להדס שוטה:

אמר רבי יהודה מעשה כבני כרכום שהיו מורישין לולביהן לבניהם. מכאן הוכיח הראב"ד בשם ה"ר מנחם בר יצחק ז"ל דלולב יבש פסול לרבנן כל שבעה אפילו בגבולין, דאי לא מאי ראיה מייתי מינה רבי יהודה דיבש כשר לימרו ליה רבנן דיבש פסול ביום ראשון ובני כרכום היו מורישים לולביהן לבניהם שיצאו בהם ביום שני, אלא ודאי ש"מ דלרבנן אפילו ביום שני פסולין. נראה מדברי רבותינו אלו ז"ל שהראיה שמביא רבי יהודה לדבריו היא מן הירושה שהיו מורישין את לולביהן לבניהם, וזה תימה גדול וכי מפני שהיו פסולין לא יהו מורישין אותם לבניהם עם שאר כל נכסיהם לעשות מהן קופות או מכבדות, אלא ודאי שרבי יהודה כך הוא אומר מעשה בבני

דליכא חיובא אישראל להתברך [נ]מצוה דכהן הוא, אלא ודאי כדאמרן. ובתפילה גם כן התירו להתפלל כל היום, דרך נדבה (ברכות כ"א ע"א), (אלא) [אע"ג ד] ודאי שכל שכופל מצוה שאינו חייב לכופלה ואינו עושה אותה להוציא לאחרים, אסור לו לחזור ולברך עליה משום ברכה לבטלה, אלא (ש) במקום שהתירו חכמים כגון תפילה, דאיסור ברכה לבטלה מדבריהם והם אמרו [והם אמרו]. מעתה אין בכפילת תקיעות ר"ה משום בל תוסיף אף לפי שיטת רבותינו בעלי התוס'. אי נמי והוא הנכון דכל שהוא בתקנת חז"ל אין בו משום בל תוסיף, תדע שהרי ישנין [בסוכה] בשמיני על פי [תקנת] חז"ל, כנ"ל.

אבל מורי נר"ו מפרש בשם רבינו הגדול ז"ל דכל היכא דאמרינן האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ליכא משום בל תוסיף כההיא דלעיל ודפרק אלו הן הנחנקין, ולא מפקינן להו מפשטייהו, ובהכא לא קשיא מידי בתקיעות של ר"ה. ומה שאמרו בכהן שעלה לדוכן והוסיף ברכה אחת משלו שעובר בבל תוסיף ולא אמרינן דכל ברכה וברכה בלחודה קיימא, שאני התם שצריך פרישת כפים, וכיון שהכל נעשה עם פרישת כפים הו"ל כלולב דרבי יהודה שהוא צריך אגר ולא אמרינן האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. והישן בשמיני לא חשיב דקאי לחודיה כיון שכל הימים רצופים ואין הפסק בנתיים. והא דאמרינן הכא דאין מוסיפין עליהם אפילו לרבנן ולא אמרינן האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי, לאו מדאורייתא אלא מדרבנן דילמא אתי למסרך. (ואפ"ה) [ומש"ה] ממינו מוסיפין ואפילו מדרבנן משום נוי דבהא לא חיישינן לסירכא, ואפילו הדס שאינו עבות כיון שהוא ממינו שהעבות ושאינו עבות הכל גדל באילן אחד אין חוששין בו, דלא גרע מסיב (ודקלא) [ועיקרא דדקלא] דחשיב ליה רבי יהודה מינו. וכן יש לפרש לשיטת התוספות לפי המנהג אבל עדיין אני מפקפק דאתו למסרך:

תיובתא דרבא תיובתא. פירוש דר' יהודה לא בעי הדר אפילו באתרוג וכל שכן בשאר מינין. וקשה לי א"כ כוליה פרקין דלא כר' יהודה דהא נקטם ראשו ועלתה חזית וניקב ונקלף כולו מדין הדר הם פסולין, ואילו (ל)ר"י לא פליג (לקמן ל"ד ע"ב) אלא בירוק ככרתי דמחמיר טפי מרבי מאיר ולא חזינן ליה דפליג ברישא. וי"ל דלרבי יהודה כל שחסרו וכל שאינן כברייתם מודה הוא דפסול דלא חשיב שמו עליו וכי היכי דפסיל בירוק ככרתי ובאתרוג כאגוז משום דלא גמר פירא, אבל כל שהוא שלם כברייתו אלא שהוא יבש, שמו עליו ולא מפסיל משום שאינו הדר, כנ"ל:

ה"ג ובגדול כדי שיאחו שניהם בידו אחת ר' יוסי אומר אפילו בשתי ידיו. וכן מוכח בכאן ודוק וכדבעינן לפרושי קמן (ל"ד ע"ב בד"ה יש ספרים ע"ש):

ואתאי לאיפסולי. פירוש ודילמא לא הוה ליה אחרינא, אי נמי דלא יתיב אדעתיה ונפיק בהא בפסולא:

דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי לרבנן אין זה מציל מבל תוסיף. וכי תימא דבכל שהוא ממינו ליכא משום בל תוסיף, הא ליתא דהא אמרינן התם (סנהדרין פ"ט ע"א) אי הכי תפילין נמי אי אייתי ביתא אחרינא ואוסיף עלייהו האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. ואמרינן נמי במסכת ר"ה פרק ראווה ב"ד (כ"ח ע"ב ע"ש) שהניתינן במתן אחת שנתנן במתן ארבע שיש בו משום בל תוסיף. ומכאן יש לי ראיה גמורה שאפילו במין אחד יש בו משום בל תוסיף. ואם כן לרבנותינו בעלי התוס' ז"ל למה מוסיפים בהדס וערבה, ושמואל נמי (לקמן ל"ד ע"ב) היכי מוסיף בהדס כדאוכחנא לעיל. והא לא קשיא לי כלל לפום מאי דכתיבנא דבארבעה מינין לא נתנה בהן תורה שיעור למעלה והרשות בידו להוסיף כמה שירצה, אבל כשהוסיף מינין אחרים יש בו משום בל תוסיף.

ומ"מ עדיין קשה לדבריהם מה שנהגו להוסיף הדס שוטה והוא כמין אחר. וי"ל דלרבנן ליכא משום בל תוסיף אלא כשאינו לנוי אבל כל שהוא לנוי בעלמא אין בו משום בל תוסיף ואפילו בדרך גדילתו, ואפשר שהמנהג שלא כדעת התוס'. והשתא דהכי הוא כל שנתנה בו תורה שיעור יש בו משום בל תוסיף אע"ג דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי, וכדאמרינן הכא ובכהן שעולה לדוכן. ומה שתוקעין בר"ה יותר מט' תקיעות שאמרה תורה מתקנתא דר' אבהו בקסרין (ר"ה ל"ד ע"א) הא אמאי, דאע"ג דכל תקיעה באנפי נפשה קיימא איכא משום בל תוסיף. וי"ל דכיון שאין עושין כן משום תוספת אלא מן הספק שמא לא יצאו בראשונות, שוב אין כאן משום בל תוסיף, אבל אם בא לתקוע ד' סימנין כדי לעשות ד' תרועות שאמרה תורה, הרי הוא עובר משום בל תוסיף. אלא דאכתי קשיא לי הא דאמרינן התם בפ"ק (ט"ז ע"א) א"ר יצחק מפני מה תוקעין ומריעין כשהם יושבים וחוזרין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב את השטן, והא התם דנפקי ידי חובתן בין בתקיעות שמיושב בין בתקיעות שמעומד וכדמוכח ממתני' (שם ל"ג ע"ב) דמי שבייך ואחר כך נתמנה לו שופר וגמרא דעלה וכדכתיבנא (ר"ה ט"ז ע"ב ע"ש), ואפ"ה עבדינן להו תרי זמני כדי לערבב את השטן, ואמאי הא איכא משום בל תוסיף כיון דאמרת דלא אמרינן בהא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. וי"ל דליכא משום בל תוסיף אלא כשמוסיף חלק אחד במצוה שמוסיף במנינה או בשיעורה שנתנה תורה והקפידה בו בין למטה בין למעלה [אין] כשמוסיף בסמן תרועה או תקיעה או שמוסיף (בסימנין) [במינין], אבל כל שהוא עושה מצותו כדרך שאמרה תורה וחוזר וכופל את הכל מפני הדור מצוה וכדי לערבב את השטן אין בזה משום בל תוסיף, אלא אם כן הקפיד הכתוב בפירוש שלא לכפלו. וכענין שמצינו בכהן שעולה לדוכן שאינו מצווה אלא לברך פעם אחת, כדאמרינן התם בפרק ראווה ב"ד (ר"ה כ"ח ע"ב) דאי בעי (מצלי) [מברך] ואי לא בעי לא (מצלי) [מברך] לומר שאין הכהנים מצווין לברך את ישראל בעשה אלא פעם אחת ואף על פי כן אי בעי הדר [ומברך] (ומצלי) אין בזה משום בל תוסיף. וליכא למימר שעושה להוציא לאחרים

[דף ק"ח ע"ב] הג"ה מכאן שהשומע בעונה. פסק רש"י משום רבי יהודה גאון שהמתפלל ישתוק ויכוין לזו לדבר שבקדושה וכתב רש"ס שאם הגיע לעושה שלום יענה עמהם ושוב יחזור לאלהי נזור כי כבר נגמר י"ח זכרות עכ"ה: תשנה [דף ק"ח ע"א] מ"קום שנהגו ל"כפול. י"מ טעמא דכופלין מאודך ואילך לפי שמאודך ואילך ישי וצניו אמרוה ולא דוד עצמו לכן כופלים אותה להפסיק צנייהם ולהבחין כמו בזמירות כל הנשמה תהלל יה וכן ה' ימלוך לעולם ועד:

תשנו [דף ק"ח ע"ב] ה"הוציא את השאול ואת הגזול. פי' רש"ס ה"מ ציו"ט ראשון אבל ציו"ט שני מתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול ורש"י פי' שגם ציו"ט שני גזול פסול משום דה"ל מזה הבאה בעצירה:

תשנו [שם] מותנה ע"מ להחזיר שמה מותנה. מלמדי בני העיר שאין להם אלא לולב אחד ואתרוג אחד צריך שיהא כולם דעתם שזה ליטות לכל אחד ואחד בשעה שמצריך זו או כולם יפקירוהו ואותו שיקחהו ללאת זו יהא זוכה זו מן ההפקר ולאחר שיצרך זו צריך שגם הוא יפקירוהו או ליטותו במתנה לחזירו הרוצה ללאת זו אחריו וכן כולם:

תשנה [שם] לא החזירו לא יצא. פי' רש"ס דלא צעין תנאי כפול אלא בגט וקידושין לריוחא דמילתא אבל גבי דינא ממונות לא צע"י תנאי כפול וכ"פ רבינו שמואל בן חפני הכהן וכן עמא דבר ובסה"מ כתב דכל התנאים שבעולם צין בקידושין צין בגירושין צין בכל דיני ממונות צריך שיהא בתנאי ארבעה דברים תנאי כפול והן קודם ללוא ותנאי קודם למעשה ותנאי שאפשר לקיימו בסופו א"כ ה"נ צריך שיאמר ע"מ שתחזירו לי הרי הוא שלך במתנה ואם לאו לא יהא שלך ובמתנה מקומות בתלמוד אינו חושש להאריך בדבר זה וכ"פ בשאלתות ובה"ג וכן כתב המיימוני פרק ד' דאישות משום דתנאי דבני גד ובני ראובן דיני ממונות היה וכתב דעל זה ראוי לסמוך:

תשנש [דף ק"ח ע"ב] ומאי טעמא יגזקא מיקנא קני אקנויי לא מקני אשתכח דקא גפיק בל"ב שאינו ש"ו. ועיין פרק התקבל וכתב ראב"ן ומיהו אם הוא אוחז עס החינוק כיון שלא ילא מידו לגמרי שפיר דמי ונקיי הדעת מחזירין אותו למקומו והחינוק נוטל אותו מעצמו ומצרך עליו:

תשם [דף ק"ח ע"ב] וקורא ונושא בפיו מניחו לארץ. שמעין מהכא דהקורא בתורה אוחז בעמודי התורה בשעת זכרה וקורא מדמניחו לארץ וכ"כ ראב"ה מקובלני שצעת הזכרה אוחז בעמודי התורה ועוד ראה ס"פ בני העיר ת"ר פותח ורואה גולל (ומסדר) [ומצרך] וכו' ומשמע דכל א' פותח בתחלה וגולל בסוף: הג"ה בתוספות צ"ק דפסחים אין צריך להפכו [*ופי'] ר"י כיון שצריך לנענע בקריאת הלל או משום שאין רוצה ללאת באותה נטילה עד כאן:

תשסא [דף ק"ח ע"א] אפילו תימא ש"א הפכו. כתב ראב"ה דאצי ורצא לא פליגי אלא דמר אמר חדא ומר חדא ולא פליגי והלכה כשניהם מיהו מצי לצרכי אפילו בתר דאגהיה דמלוא מן המוצר לא הוי אלא כשמוליך ומציא ומנענע דכל היכא דלא גמר מלוא מן המוצר מיקרי עובר לעשייתו. וכ"פ כל זמן שלא השליך שתי כנפות של יציאת לאחריו דהיינו גמר מלואה כמו קשירה של תפילין מקרי עובר לעשייתן:

תשסב [שם] ומחזירים צמים בשבת. כתב רא"ס מכאן דמנהג כשר וטוב לתת הלולב וערבה צמים שלא יצבו:

תשסג [שם] קטן היודע לנענע חייב בל"ב. תני בירושלמי דפירקין יודע לנענע חייב צלולב לא סוף דבר לנענע אלא מוליך ומציא מעלה ומוריד כשורה ומנענע יודע להתעטף בצ"ית אציו לוקח לו טלית לא סוף דבר להתעטף אלא להשליך שתי כנפות לאחריו ושתי כנפות לפניו ואוחז בצ"ית כשורה בשעת ק"ש בצפרי תני לדבר צם מכאן אמרו כשהחניוק מתחיל לדבר אציו מדבר עמו בלשון הקדש וצירו' מסיים דמלמדו פסוק שמע בני מוסר צריך:

סליקו להו ל"ב הגזול

ל"ב וערבה פרק רביעי

תשסד [דף ק"ח ע"א] ואין אדם יוצא י"ח בערבה שב"ל"ב. כתב ראב"ה אע"פ שכתוב בפירוש רבינו חננאל אין אדם יוצא י"ח בערבה שצולב נ"ל דלהכתא כרב חסדא דאמר אדם יוצא כו' דאצי ורצא סבירא להו כוונתה היכא דמגביה ליה [והדר מגביה ליה] ורבי אפרים מרגנשפורג פירש נראה הא דנהגין שהזן נוטל עוד ערבה אחרת עם הערבה שצולב דלואתה ערבה לא חשיבא כערבה אחרת דהא ס"ל לולב א"צ אגד ואם הוסיף על ד' מינין שצולב ואגדו עמהם לא עבר על כל חוסף דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ומאחר דהכי הוא האגד כמאן דליתיה דמי והוי כמו ערבה שצולב: הג"ה עיין בפרק ד' דשבת דלא מצרכין על ערבה דאפילו מנהג גציאים אינו עכ"ה:

תשסה [דף ק"ח ע"א] ומוסקין דכל אימת שנכנס לישב מצרך וכן כתב בה"ג דאפילו עייל ונפיק י' זמנין צריך לצרך לישב בסוכה וכתב ראב"ה שאם ילא על מנת לחזור מיד ולא הסיח דעתו שאין צריך לחזור ולצרך אבל רבינו חם חולק ואומר שזכרת לישב בסוכה בשעבודה פוטרת כל דבר טיול ושינה מסעודה לסעודה וכן עמא דבר:

דמברך להו אכסא. שמעתי על רבי' מנחם כשהיה מקדש צלילה ראשונה של סוכות היה מאחר שהחיינו עד לאחר קידוש ועד לאחר זכרת סוכה כדי שיפטר בזמן אחד אקידוש הרגל ואזמן דסוכה וצלילה שניה דאין לצרך חו זמן אישיבת סוכה כ"א אקידוש דרגל היה מקדים שהחיינו לזכרת סוכה והיה אומרו מיד אחר קידוש הרגל להודיעך דלא צא זכרת זמן אלא אקידושא דכסא ולא אישיבת סוכה דמשצריך עליה זמן לילה הראשונה חו לא צריך לצרך זמן עליה נ"ל על קידושא דכסא צריך לצרך ד' ימים משום ספיקא דיומא דאם אתמול חול היה לא נפיק בזמן שצרך כבר אבל בזמן דסוכה ילא אפי' אם אתמול חול שרשאי לאומרו מיד אחר עשיית הסוכה רק שהמתין לאומרו על הכוס]. ורש"י כתב דיש לצרך זמן גם צליל שני אחר לישב בסוכה דיקנה"ז יוכיח דלא קאי זמן על הצדלה ואעפ"כ אומר זמן אחריה וגשאל לה"ר שמואל מצונציר"ק ה"המצרך קידוש צליל ר"ה על יין חדש אם הזמן של קידוש פוטר זמן של יין חדש והשיב שדאי פוטר כמו שזמן של קידוש דסוכות פוטר זמן של עשיית סוכה כדאמר' העושה סוכה מצרך שהחיינו ה"נ פוטר זמן דיין חדש דזמן קאי אהאי ואהאי ומיהו אם לא קידש על יין חדש ובאמצע סעודתו הביאו לו יין חדש צריך לצרך זמן על היין החדש אע"פ שכבר צירך זמן על הקידוש ומה שהזמן דקידוש אינו פוטר זמן דלולב כמו שהוא פוטר זמן דעשיית סוכה משום דעדיין לא הגיע זמן של לולב עד למחר כדכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון לכך מצרכין זמן אלוכל ביום טוב הראשון אבל ביום טוב שני דסוכות אין לצרך זמן בנטילת לולב משום דכבר ילא י"ח ומה שמצרכין זמן אקידוש צליל שני משום ספיקא אבל לולב כל שבעה ימים מדרבנן לד יוס א' שהוא מדאורייתא ולכן אין לצרך זמן כ"א ביום א' וכן היה נוהג רש"י שלא היה מצרך זמן ציו"ט שני דסוכות צלולב ור"י פירש דהגון לצרך וכן עמא דבר וצליל שני של ר"ה יש מצרכין זמן על הכוס ויש שאין מצרכין מטעם דקדושה אחת היא וטעם דלואתם שמצרכין זמן משום דלא אמרי' קדושה אחת הן אלא להחמיר כגון צינה שנולדה בזה אסורה בזה אבל להקל לא ור"מ היה רגיל שלא לשחות יין חדש עד ליל שני של ר"ה ואומר זמן כדי לאפוקי י"ח כל רבנותא:

[שם] ה"העושה סוכה ל"בצמו אומר זמן. אין לתמוה מ"ש דלא מצרכין זמן אעשיית נר חנוכה דהא מוזמן לזמן אחי ויש לומר דמשעת עשייתו לא מיינכר שעושה אותם לשם מלוא דשמא ידליקם לצורכו ולהכי לא מצרך אבל סוכה מיינכר דלשם מלוא קא עביד ואם ישאל השואל בכתובת מגילה ובעשיית שופר ותפילין וציצית אמאי לא מצרכין זמן דמיינכר שפיר דלשם מלוא קעביד ויש לומר דבר שעושין חדש משנה לשנה כגון סוכה ולולב יש לצרך זמן אבל מגילה ושופר שעושין אותה לכמה שנים לא שייך ציה זמן דהא כמה פעמים צא אותו זמן ואינו מצרך שהחיינו היכא דאין עושה חדש והאידינא לא מצרכין שהחיינו אעשיית סוכה כמו שעשו צימי החכמים התנאים ואמוראים. וי"ל לפי שאז כל אחד ואחד עשה לעצמו לפיכך היה מצרך אבל עתה שאחד עושה לק' אין נראה שיצרך העושה והשאר לא יצרכו וסומכין אהא דאמר' פרק לולב (הגזול) [וערבה] רב כהנא מסדר להו אכסא דזכרתא וכן עמא דבר:

בב"ל יוס טוב אמרינן שהחיינו על הכוס חוץ מצ' ימים האחרונים של פסח חשש "ששאלם אוכל פרי חדש מצרך שהחיינו וכן כשלוש בגד חדש מצרך שהחיינו ומלביש ערומים: ואומר ר"י דקורא בגדים חדשים חשופים אבל בגד קטן שאינו חשוך כל כך כגון מנעלים ואנפלאות וכן חלוק של פשתן וכיוצא בהן אין צריך לצרך וצירוש' אמר ר' חמא לא חדשים ממש אלא אפי' שחקים כעין חדשים. עוד אמר ר"י דאין לצרך שהחיינו אלא בדברים שאין רגילין להתחדש אלא משנה לשנה כגון קרא ושאר פרי אבל לא על העופות ולא על דגים שלא אכל מהם אשתקד הואיל ואכלו ואכלו אחרים מהם:

[דף ק"ח ע"א] יתובי יתבינן ברובי לא מברכינן. פי' ראב"ה כיון דאיכא הכירה דלא מצרך כאשר עשה כל ז' ימים לא הוי כמוסף אבל לישן בסוכה אסור משום דמיחוי כמוסף והא דאמר' פ' ראוהו צ"ד אלא מעתה הישן צח' בסוכה ילקה פי' אפי' שלא לשם מלוא ילקה שהרי מוסף על הימים ועובר על כל חוסף כיון דמלוא אינן צריכות כונה א"ל שאני אומר מלוא אינו עובר עליהם אלא בזמנם מיהו נהי דמלקות ליכא איסורא מיהא איכא דהישן בדיעבד משמע מדלא קאמר מותר לישן:

אמר אצוי אתרוג שמיני ספק שביעי אסור חשיני ספק ח' מותר ואם ישאל השואל מ"ש מניי סוכה דאסור להסתפק מהם עד ט"ט האחרון של חג יש להשיב דגבי נוי סוכה הואיל ואיתקצאי צין השמשות דמלואתה דהא כל יוס ח' יתובי יתבינן משום הכי אמרינן איתקצאי לכולי יומא בתשיעי אבל אתרוג אינו ניטל ביום ח' ולא נאסר ביום ח' אלא משום דאיתקצאי לצין השמשות דסוף שביעי ולא משום מלוא דיוס ח' ואף על גב דאיתקצאי לצין השמשות משום ספק יוס ספק לילה שרי ציו"ט מידי דהוה אצינה שנולדה בזה שמונתת בזה ואע"ג דאיתקצאי צין השמשות משום ספק יוס ספק לילה כ"פ ר"י ומסקינן כאצי דאמר אתרוג ולולב שמיני ספק ז' אסור חשיני ספק שמיני מותר פירוש דלכולי יומא איתקצאי (*ואיתקצאי) [*דאיתקצאי] לצין השמשות איתקצאי לכולי יומא הלכך אסור ליהנות מערבה לאחר נטילתה אם לא התנה מתחלה דלכולי יומא איתקצאי ולפי שראיתי בני אדם צולין פירות וצמר צע"י הערבה לאחר נטילה כתבתי כן:

סליקא לה מרדכי מומסכת סוכה

קובץ מפרשים

(א) לשון ר"ף [גליון: (ב) מוצאי יו"ט כצ"ל [תגרות מ"ן]:

שצריך קאי רק על היו"ט מזכך אח"כ כשנכנס צה"ט.

[ביאור הגר"א סי' תרמא סק"ג]

(ו) **שומר מצוה וכו'.** ראיתי כתוב בשם הגאון

מוהר"א מווילנא, שמותר לישן יחידי

בסוכה דשומר מצוה לא

ידע דבר רע.

[בכורי יעקב סי' חרלט ס"ק

יח]

אמרו על אדמו"ר ז"ל

כשהיה בבית

האסורים בעו"ה בחג

הסוכות, התאמץ בכל כוחו

ורץ ממקום למקום והחזיק

בריסי עיניו, ועשה כל

[הרח"ה 22/08/2018]

ו שינה
בסוכה

התחבולות כדי שלא לישן חוץ לסוכה אפילו שינת

עראי, עד שהושיבו אותו בסוכה"ו.

[תוספת מעשה רב, טב]

(ז) **וגם ישנים בסוכה.** כתב צנזאור הגר"א: וכתב

הרשב"א צפ"ק דר"ה [דף

טז.], והריטב"א צפ"ג דסוכה

[דף לא:] צפ"טות, שישנים

צ"סוכה בשמיני, [ו"ל

הרשב"א שם, דל"א אמרו

דליכא משום כל תוסף אל"א

צ"מה שהוא מוסף מדעת

עלמא, כגון כהן שהוסף

צ"רכה משלו, ואי נמי ישן

צ"שמיני צ"סוכה צ"מחזקין

ראשונה, ובירך זמן בשעת קידוש

חוץ לסוכה, כשאוכל בסוכה צריך

לחזור ולברך זמן"א.

רכא

שאלוהו אם רשאי לישן יחידי

בסוכה"ב, והשיב, (ו) שומר מצוה

לא ידע דבר רע. [קהלת ח, ה]".

רכב

יושבים בסוכה בשמיני עצרת"ו (ז) וגם ישנים בסוכה"ט, ויושבים כל היום עד ליל

מקורות וביאורים

וכו'.

טו. לאפוקי מדעת הראב"ה שהביא המרדכי [בסוף סוכה]

דאין ישנים בסוכה בחו"ל בשמיני עצרת, משום דנראה

כמוסיף על המצוה, דבשלמא גבי אכילה במה שאינו מברך

כמו ב' ימי החג, איכא הכירא דאינו מכין להוסיף על

המצוה, אבל בשינה דגם ב' ימי החג אינו מברך, לא מיכיר

שאינו מכין למצוה ונראה כמוסיף. ובדרכי משה [סי' תרסח

סק"ב] כתב עור סברא להחמיר בשינה, דרק באכילה י"ל

את סברת הטור שכתב דאינו נראה כמוסיף משום דדרך בני

אדם לפעמים לישב בצל סוכה גם לא לשם מצוה, אבל

לענין שינה, כיון דאין ישנים בסוכה אלא לקיום מצוה, נראה

כמוסיף ואסור. אבל הגר"א סובר דאין כלל חשש כל תוסף

כשעושה עפ"י תקנת חכמים, וכמו שכתב בביאורו, והובאו

דבריו בליקוטי הגר"א, ע"ש.

טז. ובדמשק אליעזר ביאר כוונת הגר"א באופן אחר, עיי"ש.

יז. ועיי' בשנות אליהו ברכות פ"א מ"ג שכתב רבינו וז"ל:

דבכמה מקומות אמרינן כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא

הדיוט, ובכמה מקומות מצינו שאע"פ שפטור מן הדבר, אם

עושה הוא מצוה מן המובחר. ונראה, כל שהוא מצוה בעצם,

אלא שלא הצריכוהו חכמים, אם עושהו נותנין לו שכר

שעשה מצוה מן המובחר, וכו', וכן אמרו בסוכה [כו:]: שהיו

מחמירין על עצמם לשתות מים בסוכה, ובמי שהיה בא

בדרך ולא רצה לשתות עד שבא לסוכה, עיי"ש. ולפ"ז יש

לבאר גם הנהגתו בענין שינה חוץ לסוכה, דכיון שיש איסור

לישון מחוץ לסוכה, אם מחמיר על עצמו שלא לישן אעפ"י

שהיה פטור, מקיים את דין המצוה שלא לישן חוץ לסוכה,

יא. כ"כ הרמ"א בסי' תרמא ס"א בשם הר"ן [ומובא

בליקוטי הגר"א], והטעם בזה מבואר, דבאמת גם היו"ט

טעון זמן, וגם הסוכה, וכשמקדש בסוכה קאי ברכת הזמן

גם על היו"ט וגם על הסוכה, אך כשמקדש בביתו ואינו

מקיים מצות סוכה, ברכת הזמן קאי רק על היו"ט, וצריך

לברך אח"כ על הסוכה. ורק אם בירך על הסוכה בשעת

עשיה יצא, כיון דהברכה היתה משום הסוכה, אבל אם לא

בירך בשעת עשיה אלא רק בשעת הקידוש בכיתו בליל

יו"ט, א"כ ליכא ברכה על הסוכה כלל אלא על היו"ט, וע"כ

כשנכנס לסוכה צריך לברך שהחיינו.

יב. דבשבת [קנא:] איתא, אמר ר' חנינא אסור לישן בבית

יחידי וכל הישן בבית יחידי אוהזתו לילית.

יג. ועיי' בשער הציון סי' רלט ס"ק יז שכתב כעין זה לגבי

הישן בחדר יחידי שצריך לפתוח הדלת, כדי שלא יהיה

בכלל הישן יחידי בלילה, אבל אם עיי"ז יש חשש שיעבור

על איסור יחוד, לא יפתח הדלת ולא יגיע לו שום ריעותא

כי שומר מצוה לא ידע דבר רע, עכ"ד, וכיון מדעתו לדברי

רבינו. ועיי' במילואים שהובאו דברי ה"דובב מירשים"

מש"כ בענין זה.

יד. היינו בליל שמיני עצרת, וכן נראה מסדר הדברים שכתב

אח"כ דין שינה, וישיבה כל היום. ולאפוקי מהמנהג שהובא

בטור [סי' תרסח], שהיו נוהגים בחו"ל לישב בסוכה רק

ביום שמיני עצרת ולא בלילה. והב"י [שם] ביאר טעם

המנהג, משום דבלילה מברכים "שהחיינו", ואם ישב

בסוכה נמצא שאכילתו בסוכה סותרת את ברכת הזמן, ע"ש.

וזוהו שכתב דיושבים בסוכה בליל שמיני עצרת וכן ישנים

למנוח, ואי נמי זמנה שאירע זמקרה שנמערצ מתן
אחת זמתן חרצע וכיוצא באלו, חצל זמנה שעמדו
חכמים ותקנו לצורך אין כאן כל תוסף, דכזר אמרה
תורה על פי המורה אשר ירוך. ומדע לך דהא שמיני
של סוכה בזמן הזה מנוח של

שמחת תורה"ה, [ע"י סי' תרסו ביאור הגאון
סק"א] (ח) **והחמיר מאד בשינה**
וישיבת סוכה אף של יום שמיני
כי "חמורים דברי סופרים מיינה
של תורה"ט.

רבג

לקנות אתרוג לעצמו ולא לסמוך
על של הקהל. ולדקדק היטב
שיהיו הד' מינים כשרים על פי
הדין.

דבריהם וישמין ואוכלין זה
למנוח, ע"ש. וכן עיקר,
ללא כמרכיבא [סוכה סי'
השעב].

[ביאור הגר"א סי' תרסו
סק"א]

(ח) **והחמיר מאד וכו'.**
לדין שעושין
יו"ט ב' ימים, וא"כ שמיני
עצרת הוא ספק שביעי,
ולכן צריכין לישב בסוכה
וגם יישן בסוכה כל הלילה
וכל היום, ולא כמו

שנוהגין לאכול רק חצי סעודה, אלא אין שום חילוק
בין שמיני לז' ימים, אלא דבז' הימים הוא
מדאורייתא, ובשמיני הוא מדרבנן. ואע"ג דבשאר
מצוות דרבנן מברכין ג"כ, מ"מ בשמיני לא מברכין

לישב בסוכה, דהוי תרתי דסתרי, שאומר בקידוש
ובתפלה את יום שמע"צ, ואם כן איך יברך לישב
בסוכה. וכו', והעולם מקילין ואינם אוכלין כל היום
בסוכה, רק מקצת סעודה בשחרית, וכליל שמיני
אף מקצת מדקדקים

במצוות אינם ישנים כלל.
אבל רבינו הגאון החסיד
מהו' אליהו
מווילנא החמיר מאד
שצריך לישן בלילה וגם
לאכול כל היום בסוכה
כפשטא דלישנא דגמרא
[סוכה מז.] מיכל אכלי. ואמרו
עוד, אלא מעתה הישן
בשמיני ילקה, פרש"י ואנן
מיתב יתבינן, אלמא דצריך
לישן גם כן בסוכה. ופעם
אחת היה קור גדול בליל

שמיני, ואמר אע"פ שבשאר הימים היה פטור מן
הסוכה, מכל מקום להראות הלכה לחלמידים צוה
שילבישו עצמם בטוב וילינו בסוכה. [ועיי' במילואים].
[חיי אדם כלל קנ"ה]

מקורות וביאורים

סופרים כל העובר עליהם חייב מיתה. וכן בנוסח תומע"ר
איתא: וחמור ישיבת סוכה של שמיני עצרת מכל שבעת
הימים, שבכל ז' היא מצוות עשה, ושמיני עצרת הוא
מדברי סופרים וכל העובר על דברי חז"ל חייב מיתה,
עכ"ל.

ב. כתב השו"ע [סי' תרנח ס"ט] מה שנוהגים במקום
שאינן אתרוג מצוי שכל הקהל קונים אתרוג בשותפות
הטעם מפני שכיון שקנאוהו לצאת בו מסתמא הוי כאילו
פירשו שכל הקהל נותנים חלקם לכל מי שנוטלו לצאת
על מנת שיחזירוהו להם. וכתב הרמ"א, וכל אדם ישתדל
ויהא זריז במצוה לקנות לו אתרוג ולולב לבד כדי לקיים
המצוה כתיקנה, ע"כ. והמג"א [סקי"ב] כתב בשם מהרי"ל
דהטעם שלא לסמוך על אתרוג הקהל, כי רוב העולם
אינם יודעים להקנות לחבריהם. ועוד, לעשות הנענועים
כהלכתן, ע"כ.

בא. שכתב בשם ראבי"ה שאין ישנים בשמיני בסוכה, משום
דרך באכילה לא מיחזי כמוסיף, כמבואר לעיל במקורות
וביאורים [והב"י בסי' תרסח הביא את דבריו, וכן המג"א
שם סק"ב], אבל הגר"א ס"ל כהרשב"א שאין לחוש כלל
לאיסור בל תוסיף כיון שעושה עפ"י תקנת חכמים.

ומה שכתב הרמ"א בסי' תרלט ס"ז דכל הפטור מן הסוכה
ואינו יוצא משם אינו מקבל עליו שכר ואינו אלא מעשה
הדיוטות, היינו דוקא בירדו גשמים, דאז אין בשיבתו
בסוכה קיום מצוה כלל, וכמבואר לעיל סי' ריז דבשעת
הגשמים אין שם סוכה עליו. [ועיי' בביאור הלכה סי' תרלט
סעי' ז מש"כ בשם הביכורי יעקב].

יח. לאפוקי מהמנהג שהביא המג"א [סי' תרסח סק"ב]
בשם המהרי"ל והלבוש, דממהרין לצאת מהסוכה בשמיני
עצרת אחר הסעודה בשחרית, והיינו משום שחששו
לאיסור כל תוסף, וע"כ כל מה שאין מוכרח לא ישב
בסוכה, אבל להגר"א אין לחוש כאן כלל לאיסור בל
תוסיף כנ"ל, וזהו שכתב דיושבים בסוכה כל היום עד ליל
שמחת תורה. [ועיי' בבכורי יעקב סי' תרסח סק"ד שהביא
את הנהגת רבינו הגר"א, וכתב ששמע שכן נהג גם החסיד
מוהר"נ אדלר זצ"ל, ועי' בשו"ת כתב סופר או"ח סי' קכ,
וצ"ע. - הגר"נ פפר שליט"א]

יט. כוונתו, למה שאמרו בעירובין [כא:], דרש רבא מאי
דכתיב [קהלת יב, יב] "ויותר מהמה בני הזהר עשות
ספרים הרבה" בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי
תורה, שדברי תורה יש בהם עשה ואל תעשה, ודברי

משום דספק יום שביעי איתקנא לכולי יומא וא"ל לומר כן שהוכחתי כבר דליכא מאן דאית ליה סבבא זו אלא היינו טעמא דגזר אחרונא אטו סוכה וא"ל הא דאמר' בשמעתין גזי אחרונא לדידן דאית לן תרי יומי שמיני ספק שביעי אסור [א] ואמאי אסור דהא לא נטלינן ליה אלא ע"כ משום דהואיל דאיתקנא צין השמשות מחמת יום שעבר [ד] וי"ל דשמיני החס דאס' יצא אליהו ויאמר דעצרה לאלול הוי שמיני שביעי. וכן אי מיקלע שבת במוצאי יום טוב אחרון של חג נהגין שלא להסחפוק מנוי סוכה עד מוצאי שבת. [ה] ונראה דשרי בשבת משום דאיתקנא צין השמשות לא אסרינן ליה כדפי'. ואי משום שבת ויו"ט קדושה אחת היא האמר רב צפ"ק דיו"ט (דף ד. ה) הלכה כארצשה וקניס ואליצא דר"א דאמר שתי קדושות הן וגם משום הכנה ליכא למיסר [ה] דמה הכנה יש כאן. [ו] וה"ר פרץ ו"ל כ' שס גדולי אייבר"א דאס' חל יו"ט האחרון של חג באתר בשבת דאחרונא אסור אע"ג דאמר' תשיעי ספק שמיני מותר ה"מ בשאר הימים אבל הכא אסור משום הכנה דאין שבת מכינה ליו"ט ולמאי דפרישית דלא שייך כן הכנה מותר וכן עמא דבר. ולדידן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן אמר אצ"י אחרונא שמיני ספק שביעי אסור תשיעי ספק שמיני מותר * וכן הלכה:

הגה"ה

(א) אחרונא שנפסל אסור לאוכלו כל שבעה שמתחלה הוקצה לשבתה אבל בשמיני שרי. מא"י:

כוחיה. ולענין מיתב בסוכה בשמיני הלכתא מיתב יתבינן ברוכי לא מצרכינן * והיינו טעמא דלא מצרכינן דכיון דיום שמיני עזרת הוא א"ל לברכי אסוכה דקשיין אהדדי אי יום סוכה הוא לאו שמיני עזרת הוא ואי שמיני עזרת הוא לאו יום סוכה הוא ומשום דספיקא היא תרוייהו עבדי' לחומרא יתבינן בסוכה [ח] ולא מצרכינן ונוהגין בה מנהג יום טוב

דהוא יום שמיני עזרת ועבדינן לחומרא אבל צלול לא ראו לתקן שיטלוהו בלא זכרה מספק לפי שהוא מוקצה לטלטול ומינכרא מילתא שהוא נוהג בה מנהג חול [ח] אבל סוכה פעמים שסוכתו עריבה עליו ואוכל בה אפי' ציו"ט אחרון:

[דף מד ע"א]

אמר ר' יוחנן אומר זמן בשמיני של חג ואין אומר זמן צו' של פסח וכן אמר ר"י אומר זמן בשמיני של חג ואין אומר זמן צו' של פסח ותניא נמי הכי שמיני [ה] לענין פז"ר קש"צ פייס בפני עצמו זמן צפ"ע רגל בפני עצמו קרבן צפ"ע שיר צפ"ע זכרה צפ"ע. פירוש זכרה צפ"ע בתפלה ובזכרת המזון את יום שמיני חג עזרת הזה רגל צפ"ע למאי הלכתא [ח] לכדאמר רב (מועד קטן דף כד:) יום א' לפני החג והחג ושמיני עזרת הרי כאן כ"א יום למנין ל:

ו [דף מד ע"ב] **אמר** ר' זירא לא לקני איניש לוליבא לינוקא ציומא טבא קמא

קרבן נתנאל

דח"ק דאי איתרמי ליה סעודה צין השמשות צני למיכל בגוה משה"ה א"ל לסתור סוכתו מצע"י. וא"כ אסור בשמיני משום סתירת אוהל. וי"ל כדפירשתי דאצ"י משני הכי ואצ"י דאוסר אחרונא בשמיני ספק שביעי משום גזרה א"ל לומר מטעם סתירת אוהל: [ג] ואמאי אסור. ורבינו לא מתיישב דעמו זמנה שכתבו חוס' דגורי' אטו סוכה דא"כ תשיעי ספק שמיני נמי נגזור: [ד] וי"ל דשאני התם ב' דהיי שמיני שביעי. ולפי' תקשי לן כל הני קושיות דלעיל וליכא לתורי' כדאמנן דאי משום סתירת אוהל לא שייך למגור אחרונא אטו סוכה הא טעמי' דאחרונא כפי מ"ש רבינו משום דאס' יצא אליהו. וי"ל דסוכה נפלה איירי דומיא דאחרונא דאפי' נפסל אסור כל ז' כדאיתא בש"ע סי' תרס"ה ודומיא דהכי סוכה נפלה מכ"מ אסורה כל שמונה. והואיל דאתא לידן אצ"י לפניך מ"ש ה"ט"ו שם סק"צ דאס' נפסל האחרונא מותר צה' אף לדידן דקי"ל לאסור צה' ע"ש בצרכיות ושגגה היא דא"כ היכי קאמר קס' ר' זירא דשיטתיה דאצ"י דשמואל דאמר ר"ז אחרונא שנפסל אסור לאוכלו כל שבעה. ואי כדברי ט"ז אימא ר' זירא כבר כלוי והא דלא אסר בשמיני היינו טעמא משום דנפסל: [ה] דמה הבנה יש באן. עי' מ"ש בפ"ק דצ"ה סי' א': ה"ג אי אפשר לברכי לישב בסוכה דסתרי אהדדי: ה"ג ומשום דמספקא לן בתרוייהו: [ו] וי"ל מברכינן ונוהגין ביה מנהג י"ב. והא דמצרכינן על ספירת העומר צליל שני ולא חיישינן לזילותא דיו"ט שני עי' בהר"ן שני תירושים והוצא צמ"א בשם כ"מ סי' תפ"ט: [ז] אב"ל סוכה פעמים שסוכתו עריבה עליו ואוכל בה אפי"ו ביו"ט האחרון. אמנם אס' באתו יום עת אינה או רשות או שום שינוי אייר אין מן הראוי לאכול בסוכה ציוס שמיני ספק שביעי: [ח] אבדאמר רב מו"ק דף כד. ועיין חוס' דף מח: ה"ג רב חייא בר רב:

קיצור פסקי הרא"ש

דאית לן תרי יומי שמיני ספק שביעי אסור תשיעי ספק שמיני מותר: ה הפריש שבעה אחרונא לשבעה ימים כל אחד יוצא צו ואוכלו למחר. הלכתא בשמיני מיתב יתבינן בסוכה

קובץ מפרשים (ה) ונראה דשרי בשבת. נ"ב יעוין בירושלמי פ"א דביצה סוף הלכה א' (ר' ברוך פרענקל תאומים): (ז) והר"פ בשם גדולי אייבר"א דאס' חל יו"ט האחרון של חג בא' בשבת דאחרונא אסור כו'. לו"ד ז"ל הי"ג שאפי' בח' מותר בשבת שגם אם יבא אליהו לא ינטל (ר' אלעזר משה הלוי הורוויץ): (א) ובשמיני מותר. ומזה ראייה לסברות ה"ט"ו בסימן תרס"ה ס"ק ב' דמותר בשמיני בזה גם לדידן דאיכא תרי יומא ובמ"א הארתי (ארץ צבין): (ד) אבל לישן כו'. עי' בב"י סימן תרס"ה שכתב ואין נראה כן דעת הפוסקים שסתמו ולא חלקו בכך [נואף הד"מ שכתב עוד ט"א מ"מ לא הביא זה בש"ע אף בשם י"א] ובהד"א מבואר להיפך ברשב"א פ"ק דר"ה דף ט"ז ובריטב"א פ"ג דסוכה דף ל"א ע"ב וגם ברש"י עירובין צ"ו א' ד"ה ועוד כו' ע"ש וכ"פ רבינו הגר"א בא"ח סימן תרס"ו וכו' לשון הגמ' מ"ז א'. ומ"ש בנו"ב ראייה להראב"ה מלישנא בתרא דרב יוסף שם וע"ש בכל דבריו וליתא לפמ"ש בגמ' דף מ"ה סוף ע"ב אמר רב יוסף נקוט כו' ע"ש ברש"י וריטב"א: ודע מה שצדק בספר א' לומר דהאידנא דידעינן בקביעא דירחא א"צ כלל לשבת בח' ספק ז'. נשתקע הדבר ולא נאמר כי בלי ספק פסק הלכה שבש"ס היתה בימי רבינא ור"א שהיו כולם בקיאין וגם רב יוסף דשקיל וטרי בהא אין לנהוג הלא גם בימיו היו בקיאין וכמ"ש בבב"א ד' ב' אמר ר"ז כו' ועי' בריטב"א שמפרש להיפך דכל השקלא וטריא רק האידנא. וכל הפוסקים הביאו פסק הגמ' לדידן ואין להקל (חלוסי גירסאות): (ה) צ"ל שמיני 'רגל בפני עצמו הוא' [בית יצחק]:

דבר לא משום גזל ולא משום דרכי שלום שכבר נהגו כן משום שמחה. וכחצו החוס' שיש ללמוד מכאן אותם בחורים שרוכצין לקרחת חתן ונלחמין זה עם זה וקורע בגדיו של חצירו או מקלקל את סוסו שהם פטורין שכך נהגו מחמת שמחת חתן [ז] ונ"ל דמתניתין לא איירי כלל שחטפו הגדולים מיד הקטנים אלא ה"פ מיד שנגמרה מצות הלולב והערצה החינוקות שומטין לולציהן של ענמן מחוך הערצה שהלולב ארוך ושוחקין בהן החינוקות וגם עושים מן ההולין כמין טבעות וחפצים לשחוק בהם ואחרונהם היו אוכלין והשתא ניחא הא דפריך בגמרא למאן דאמר אחרונא שביעי מותר דהכא משמע חינוקות אין גדולים לא ורש"י דחק לפרש דהכי פריך דחינוקות דוקא שלא הוקצה למצוה גמורה אבל של גדולים שהוקצה למצוה גמורה לא וקשה לי א"כ הוה ליה למימר דחינוקות אין גדולים לא ועוד [ש] לולצין גדולים למה להו:

[דף מד ע"ב] **גב' א"ר** יוחנן אחרונא שביעי אסור בשמיני מותר. סוכה אפי' בשמיני אסורה ור"ל אמר אחרונא אפי' שביעי מותר [ח] א"ל

רב פפא לאצ"י לר"י מ"ש סוכה מ"ש אחרונא א"ל סוכה דחוי לבהש"מ דאי מתרמי ליה סעודתא צני למיתב בגוה ומיכל איתקנא צין השמשות ומיגו דאיתקנא צין השמשות איתקנא לכולי יומא דשמיני אחרונא דלא חוי צין השמשות ולא איתקנא צין השמשות לא איתקנא נמי ליומא דשמיני וא"ל אחרונא נמי ממה נפשך צין השמשות אסור דשמא יום הוא וכיון דאיתקנא צין השמשות איתקנא נמי לכל היום [א] וי"ל דבהש"מ לא שייך למימר מיגו דאיתקנא צין השמשות כיון שלא נאסר צין השמשות אלא מחמת ספק יומא שעבר:

ה ורב נמי אמרינן הפריש שבעה אחרונא לשבעה ימי החג כל אחד יוצא צו ואוכלו למחר ואע"ג דאיתקנא צין השמשות מחמת ספק יום שעבר וה"נ אמרינן צפ"ק דיו"ט (דף ד. ה) גבי שבת ויו"ט דאמר רב נולדה צוה אסורה צוה ומפרש טעמא משום הכנה ולא שייך למימר משום מיגו דאיתקנא צין השמשות אע"ג דכרצי יהודה ס"ל (שבת דף קנו:) דאית ליה מוקצה וכן שני ימים טובים של גלויה דנולדה צוה מותרת צוה וכן בפרק ככל מערצין (דף לו.) גבי לגין טובול יום שמילאהו מן החצית של מעשר טבל ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין ואם אמר עירבו לי צוה לא אמר כלום משום דסוף היום קנה עירוב או משום דצעינן סעודה הראויה מצעוד יום הא אי תחלת היום קנה עירוב או אי לא צעינן סעודה הראויה מצעו"י הוי עירוב ולא אמרינן דלאו ראויה בשבת הוא מיגו דאיתקנא צין השמשות כיון דלא איתקנא אלא מחמת יום שעבר ולא דמי לסוכה דאמרין משום דאי מתרמי ליה סעודתא צין השמשות דאע"ג דלא מייחב למיכל בה אלא משום ספק יום שעבר דלמא יום הוא מ"מ מייחב למיכל בה מאיזה טעמא שיהא [ב] ונריך לעשות מעשה צין השמשות לאכול בה ולוי דאסר אחרונא אף בשמיני ופרש"י מיגו דאיתקנא צין השמשות דשמיני

סימן ל"א

בחד ידיו כדכ וכו'.

אשר שאלני מדוע נהגנו ממנהג אבותינו הקדושים
הגאונים ז"ע הוא אלאמיר ז"ע ואלאמיר ז"ע
מפסיק שלא לישב בשמיני פלגה. בסוכה בלילה כלל
רק לקדש זה ביום בסוכה ולאכל מינו המנוח
וסעודה אחיך בביהמ"ד. ולא חמה כה"ס כל כך
על אשר רוב המעלה פושין בן, רק על חפציה ואנשי
מעשה גדולים אשר חסידים בכל החומרות וסדקוהי
ביתר שאלה ופח בכל המעלה ומדוע בהם לא יעשו
דמסקינן בסוכה (דף מ"ז ע"א) וסילכחא מיתבי
ותבינן ברוכי לא מצרכין ופסקין בן בש"ע (סי'
חכ"ס"ח סעי' א') וגמלא במנהגי הגר"א ז"ל מוילנא
שחמיר עוד ביוהר לישן בסוכה או בשמיני גם אם
הי' המה קר, מ"כ חפץ מפל' לשמוע חויד בהם בפסי'
דג"ה כפי ששמעתי באמה בשם זקניי הגב"ק ז"ע מדויב
במל בני ישכר ביוהר אבדפסיק מונקלמס נכ
עוד לישב בשמיני בסוכה בשעוריהו כפי ששמעתי
מקנים ח"ה (שמאלט עוד פס) שזיו מל"ש ותלמידיו
אך בקק דייטש כפי הגר"א שיהי מנהגו ונהג רק
לקדש ולבדך ברכה המו"א ביום שמיני בסוכה ואח"כ
לינך לביהמ"ד לגמור הסעודה ואלאמיר ז"ע מפס נהג
רק לקדש ביום כהל' וכן נהגו אחריו **ופעמן של**
דברים הוא מדברי הקרבן נהגלל על דברי החוה"מ
וסא"ש שם בסוכה ש"י חל בלגל לא רצו לחקן כלל
שימלטו הלגל בשמיני בספק לפי שהוא יורם ומוקלס
למלול ומיכרל מילחא שטיב צו מנהג חול אכל סוכה
פסמים שסוכהו פריבס עליו ואוכל זה אפי' ביום
פריד וי' פ"ז בקרבן נהגלל חל אמנם אם בלוחו יום
פה ליכא או רוחה או שום שינוי אחר אין מן סכאוי
לאכול בסוכה ביום שמיני ספק שמיני מכל וכוון
שעמדיהו ברוכ' שנים הוא או בשמיני מה קור
ורוחה כד' וגם אם יאירע לפעמים שהוא עוד יום
לול ושמעט זורח אמנם אפי' עוד יום חוס גיסי
סוכהו פריבס עליו ואדרבא נדע לכ"ס שישבס בה
הי' ימים ניכר רק מחמת עול המעט ולא מפני מריב
הל מפני החוס כיון שאינו סם כ"כ עוד ביומי
דסוכהו שמדינהו. ולפי' שפיר כנו מנהגיו שאין
יושבס בסוכה בשמיני כח'. ומע דאמרי גמי דמחזרי
ותבינן הוא שמדינות החמץ בא"י ובכל אשר שם סוכהו
פריבס עליו ולא מיכר שזוא לשם מעט וכן מנך
המחזר שפסק בן הי' באסיק אכל ל"ש זה שמדינהו
כח'. [ועיי' בפין זה מה שפסק מרן המחבר לפנין
שיפור ביהשמיני דשנה (בס"י רס"א סעי' ב') שהוא
רק רביעית שפס קודם לסי' כמ"ש סג"א שם ובאמה
זה מחר לו לפי האופקי' שמדינהו כמ"ש בסוכה:
הדרך החיים ומוצא בחי' שרת מנחה אלמיר (ח"א סי'
כ"ג) פירש וסו"ט כי בפ"י מרן המחבר נמשך אחרי
דברי הש"ס שזכו לפי אופק' אי' שהוא סמוך יותר לקו
המשוש ועיפור ביהשמיני מעט הוא שם וכן המחבר
הי' שם כח' משא"כ שמדינהו כמ"ש במנחה כס"י כי
השיפורין דביהשמיני משנים לפי האופקים. ומכ"ש
בה אשר חלוי בחוס וקור לפיר הקרבן נהגלל כח'
דודאי החילוק שמדינהו מרחוק מרח' ממערב כמובן].
ואי' למע לא נחמיר בה לישב בסוכה בשמיני גם
אם נאמר דאפי' מחזיב ריב שמדינהו הקריס
כח'. דא דפשיטא דמי' הקרבן נהגלל דאין ראו
לאכול במה ליכא בשמיני בסוכה כיוון מחמת חשש
בל

וגחזי' אכן צוץ בדבר הסג בליקוטי משרל בעקור
סדון כי שסמור על מנהג זה שמדינהו אלו
שאסרוכו מוצר בלול דלא חסור וכל המוצר פיר
מכמים וכו' ומוצא בשפ"ה שם ועיי' בדבריו בשרת
מנחה אלמיר (ח"א סי' כ"ז בד"ס אך הסג לפ"ד.
וסי' י"ז בד"ס וסג אף שכלל הלין פסמי') פירש
לפנין חדרגמיס ודברי משרל אלו, וסג כי אין
לדמות סך חקנס דקמניות לשם שחרגמיס ש"י מפורש
שחקנס פד שידעו פסם ברור לסחיר משמע דספיקו
לחמירא גם אם סוי דרבנן כמו שביארנו שם משא"כ
הכל לא פריך מ"י דרבנן לקולא גם אם נאמר דסוי
לדין בלול דלא חסור כמו שאר דבריסם אפסיר סם
אמרו וסם אמרו שלא למשוח איסורם רק בודאי ולא
בספק פיר ס' דבריסם להקל כידוע מחזר הקריס
לכרש"ץ ז"ל ודבריסם פחיקים ומצואריס בלחמיות
וכיון דסוי ספק אם זהו בכלל קמניות ית להקל. וגם
ית לדמותו למ"ש בחש"י משרל ששון (סי' קס"י)
לפנין ספק חקנס בחרס כיכא שאין לסחשק בלשון
שחקנס רק ש"ס ספק אם זהו ס' מעלה בכלל
שחקנס או ל"ש ספק לחמירא ומוצא בדבריו במנחה
שם וס"י ית לומר דסוי ספק מפיקורא אם זהו בכלל
קמניות ולא חלס על זה שחקנס מפיקורא וסוי ספק
לא פל כמ"ש האחרונים שם, ואולם יל' לסיפך
כיון דכחשפון בלחמיות כהל' דסוי שמן שומשמן אי'כ
סוי ספק בלשון שחקנס דמחמיר במשרל ששון אולם
שאי' סהם בעובדי דסוי ספק חרס דאפי' לדעה כמס
רשומאי וסכא לא סוי גם לדין יותר מ"י דרבנן
כח'. אך סוי ספק נוסף להחמיר כיון ששומשמי'
זאנכבולומי' (או נאפראפארגא) אלו שכיחי שמדינהו
מעולם וגם שמדינה פולין אספגאלייטין ופאדאלייטין
ומפולס לא נשמע שיעשו מהם שמן לפסח אם כי
סוי מעולם לריכין להי' בפסח לדין שנהגו בחומרות
איסור קמניות ואין מה לאכול להסמון. אלא בפ"ד
דסוי כמו סוחק סקול שגם זה הוא בכלל קמניות
שאסרוכו פיר שפיר כי הגאונים סיל דסוי פושט
חדשוה בעל מלחמות ללחוס דפשוט פס המוחק וכו'
מקובל מלחמיות. מ"כ לא אוכל לסכיס להחיר בה.
וגם שאל אפי' ויגדך וגי' ודכירנא לפני כמס שנים
הפיוסו ש"ס למטר שמן כה לפסח פס הכשר מרד
א' והמס כ"ק אלאמיר אביסן ורבן של ישראל ז"ע
וסקפיד על המכשיר. פ"ד בודאי. נלך בדבריסם ולא
ימוסו רגלינו ובחסדו יח"ש ימורנו בקרוב ויושיטנו.
ובמכרס דין יגאלנו בביאה בן דוד ככ"י.

ידידושהרס בלחכס.

אדורי הדברי' האלו נשאלתי על כה כה נ"כ מהרב
בגאון וכו' שחי' לאישפירא וטוררני כי השמן
לא נמשח מן הגרעיתס רק בחור' הגרעיתס
יסגם שקדים קמנים וסקדים אלו החיטוקות
אוכלים דרך פראי אכל מ"ע אינו מאכל אדם כי
מזיקים לפס וגרון ואפשר דסקדים אינו בכלל קמניות
דסא קליפה סרפוטס נקלפי' בשרחיים רק השקדים
נשחמים לסולא שמנס וכו' וכי נאמר כי השקדים
מלופיס וקשואיס נאסר לפסח וכבר כי המרדכי
כי סירקות אינן בכלל מירח קמניות פכ"ד ולשונו.
אמנם באמה ית לחלק כי הקשואין ודלופין השקדים
שצבס במלי' לגבי הקשואין כי לא נמשח אינשי אדמחא
דסקדי שצבס פיר המס כדון ירקום משא"כ בה
דנמשו סייקר אדמחא דסקדי שצחך בגרעיני' פ"ד
אין לדמותן א"י ומשנס לא זה ממקומס בפסי':

ממחזיקים ומקמריגים. ושפצור גלוח בסיחוט בורחים ונסים ממקומות ממעלהם ונאים לחסות ולהחלוקת חתה לא סוכה שלטו וכו' לכן בשמיני חג מנחת שכוה רמז למחיר שיספוק אל העמים שפס בדורס לקדוש סולם בשם ה' והוא לבדו יחי' למלך מל כל הארץ ומלטותו בכל משלה וכו' ולא יחי' בשם מקום לא שכן ולא מייק ולא שפס רמז כי ביום הסוף יחי' ה' א' ושמו א' ולכן לרץ האדם בשמיני חג מנחת לנחת מסוכה וסוף לקדש בה והמקדש בסוכה נראה כממעמ בעלותו ומעלתו יחצרך חיו והוא מסוכה לגמרי ואינו אוכל בה כלל ביום שמיני חג מנחת שכוה פחה יום אחרון של חג נחשב לו במקדש שמו בדברים כי מל השחר שפלוו בא לרמז ביום הסוף נאמר והסגדתי והסגדתי ונודעתי לפניו גוים רבים וידעו כי אני ה' אמן וחי במכרה בימינו מכלי' ומי האדם יכיר את דבר ה' הרואה דברים חמורים ונוראים כאלו מל סיוע בסוכה בשמיני ונאים משי גאון ונדר משראשונים בקדושה ומכרה ולא יחמד לבדו. והנס כי אין לו אלא דחיל צמי' והנפסק בשמיני. מיד כיון שיש בה פקול ופשוט. חלוקים בין חמיני לקריי. ואיך נפל פיהם בברכה. לחקוק מעמו לרבר הלכה לישב בסוכה בשמיני במדינותיו שהוא בכלל מקומות הקרים כניל. ואין לומר דמיירי בסי' מקראי קודש רק באי ששם ליש יום שני. וכן אין ראוי לה מלשון שכתב ביום שמיני שהוא פחה יום אחרון של חג ואילו בחור' יום האחרון הוא שיה יום השמיני. ואל סוכה כלל ביום דנס בשבת אונגרים יום שמיני מנחת סוף הסוף והוא רק ספיקא דיומא דשמיני (וגם בפנימיות הכונה ביום שני סוכה של יום ראשון שהוא הסוכה הכונה כביכול בגלות בין העמים והמים הרמז דל בסי' אור נפרד) מיד שפיר קורא אותו יום אחרון שייט ליום דאורייתא כמובן. דבא המהבר בסופר ה' בחור' כנראה ומיירי סוף מעדינותו ורוב העולם שהוא חויל וגם סוף לעד דמיירי באי וגם אי מיירי רק באי קשה קלה דלאך קסיד לקדש בסוכה ולהב בה בשמיני כיון ששם באי לא ה' יום שני מספיקא דיומא מעולם. אי דמיירי בחור' כמי'. ולכאורה יש להקשות כוס גם ראייה סוף סוף מדרש הנחומא ממי' להפטר מן הסוכה ביום אחרון של חג כדי להפלה מל הגשמים בלב שלם ולימא מיירי המדרש הנחומא באי ששם בדראי נפארים לביחם מיר בכניסת יום אחרון של חג. ובפרט שבי מיו סוף שהוא ראוי ברורס ומס ראוי ברורס הוא דילמא מיירי באי כמי'. אולם זה יש למחך דמיירי שפיר דייק מלשון מדרש שכתב 'ולמס סחירו חכמים להפטר מסוכה' ביום אחרון וכו' ואם מיירי באי איך יסחר חכמים שייך בה להפטר לביחם כיון שאין מור שום מלס בה אדרבא הוי כל חוסף כשגזיין לשם מלס ח' ימים. אלא ודאי דמיירי בחור' שחיק חכמים יום שני בכל המוסדים ומיד שפיר נכון ומדויק כלשון ולמס. סחירו' חכמים להפטר מסוכה יי' שחם סחירו חכמים להפטר לביחם ולא חמירו מעמם יום שני לישב בסוכה גם ביום ח' והוא כדי שיחפלו מל הגשמים מיד שפיר סוכה סוף וכו' מלס דהוא ראוי ברורס. וגם ממה שהביא סוף ומניא מהספות מנאים שכוה לאכול חלי ספודס בסוכה והשאר בביח (כדי שיחפלו מל הגשמים בלב שלם) לא ידעתי מאן פליג לן סחיו של הספודס ביום הסוף אם רוצה או חלי או מימסס סיינו כוח או כדי לקיים דברי חכמים מיחבי יחצין וכו' ולפי' נכון מנאנו שפשו' רק קידוש ביום ואוכלי' שם ככילה פח ככילה ככילין חכו שיפור מיו

כל חוסף כיון דמינכר שחא רק לשם מלס יושב בה. ואי אס נאמר להמיר הא סך חומרא קולא גדולה הוא למחך לאו דא' דכל חוסף והחומרא הוא רק למחך ס' דרבנן. כיון דאין בקיאות בקביעו דירחא. והשאר מור דכסיד בלל סמדיטה שיש בהם אינה בומים האלו לא חקירו רבין מסיקא כלל לומר דמיחבי יחצין בשמיני וכו'. וגם מפורס הוא כן במקומו במניא שם (סי' חריסה סוף ב') ממה אלו סוכהים שאין יחצין בה בלל שמיני וזוים אוכלים בה שהוא ממש חשג כל חוסף מיד מסיקין בלילה שאוכלים בבית מיי' וכן ממש בסי' שם לישב מנא שבי' בסגרי' סוף חלי ספודס בסוכה וחלי ספודס בבית וכו' סוף שהוא ראוי ברורס לזה ממדרש הנחומא שבי' ולמס סחירו חכמים להפטר מסוכה ביום אחרון של יום כדי להפלה מל הגשמים בלב שלם מיי' נראה גיד כונה סוף דמסס חשג כל חוסף כמי' דלאי' מה זה ראוי ברורס שהביא סוף ממדרש כיון דבגרי' ספיקין מיחבי יחצין וכו' ואיך ששם דכל הספודס סוף וכן בין בלילה בין ביום מחוייב לאכול בסוכה וכיון דכלל מקום דסגרי' חולקה מל המדרש סוכה כמי' דין ואיך טוב אין ראוי כלל מהמדרש להלכה בהאי' בשיכ דסיל לסרי' כיון שיש להספוק דמל אופקים שלט על אינה לא כיון חכמי השם להספיק לישב כמי' מיד בכסיד המדרש ובריי שפסרו חכמים מסוכה כדי שיחפלו מל הגשמים בלב שלם כמי'. וכן מור ראוי מקור ברשון משראשונים בספר ספרס כנדר לרשי' דל (בס' סוכה) סוף שרביט אלסר ורביט שחולא ה' טוכים כן לקדש ולאכול בלילה בביתם ולמחרת ביום סוף אוכלים בסוכה (וסי' כד סוף ומניא סוף) ורביט יחחק סוף ה' סוף רב כן בלוחו ובקטתו ה' נספוק בה ורביט אלכסנדר סוף שרביט ורביטו ורביט שניאור סוף סוף חולקים וסוף יחצין בלילה בסוכה מכל מיי' מבי' סוף נפח כד בגדלי' משראשונים דל ובסי' כונה אלו שלא יתנו בלילה בסוכה בשמיני מפני חשג כל חוסף כניל. ואין לומר דכיון דמי' המדרש כמובא שם במניא דאין ימים בסוכה בשמיני ממש דאין משרים מל סוכה בסוכה איך לוכא סוכה משאיך באכילה דאין משרי' או בשמיני ואיכא סוכה מיד אוכלים בה בשמיני מנאד ואיך יל כיון דאין ימים בה בשמיני ואיך בך נופא שאין ימים בה איכא סוכה דשמיני מנאד ימים וסוף ליש חשג כל חוסף גם אם אוכל בה בלילה ויום ואיך להספיק שלא לאכול בסוכה בלילה שמיני כמי'. ואל דכיון דבמדינות אלו ספס סוף סוף (בסי' חרלי' סוף ב') בשם המדרש דטוכים מנאד להקל בביח בסוכה שאין ימים בסוכה רק במדקדקי' במנא הוא ממש למד דיש למד לישן מפני סוף במדינות סקרי' ולפי' לרוב העולם שאינם ימים בסוכה לא הוי שום סוכה בשמיני אם יאכלו בה כיון שאינם ימים בסוכה גם ב' יומי דסוכה כמי'. וכיון שאין אוכלים בה בלילה כמי' מקילים ביום גיד רק לאכול חלי ספודס כמי' או רק לקדש בה ביום. ולא חקסי דכיון שכבר הספיק בה בלילה שאכל בבית איך ביום פכים יאכל כל ספודס שם. פי' יל.

דריגה מור ים דברים ביו וסוכה גנת בגוי' בסי' מקראי קודש להגאון מוכררי' יוסף דר' בנימין סאסנס דל משראשונים (כדפס צווייטלס שנת שמיני' וסוף ל' סוף במשראשונים ונשפסיד מל הרב'ים) ושם בפרק יל לטוטה (שכוה בסוף סוף) כתב דל ומפני שהסוכה נראה כנורה מאויבו וכו' שאנו נאליים

הלכות תפילין סימן כה

סט באר הגולה

ע"ש"י סוף פ' ג' דסוכה
ור"ח ור"ח ור"ח
בברכות פ' טור בשם
הרא"ש צ' תשובת הר"י
ניקטילא

של יד לתפלה של ראש (לה) לא יפסיק (לו) לענות (יא) [אל] עמהם, "אלא (לז) שותק ושומע ומכוין למה שאומרים: יא אחר שקשר של יד על הזרוע יניח של ראש (לח) קודם שיכרוך (יט) [ינ] הרצועה סביב הזרוע. יוש מי שאומר (לט) שאסור להוציא תפלה של ראש (יג) [ינ] מהתיק עד שתהא תפלה של יד (מ) מונחת: הגה ואף אם שניהם לפניו חוץ לתיק, (מא) לא יתקן לפתוח התפלה של ראש עד אחר הנחה של יד (מהרי"א ומהר"י בן חביב). יש מי שכתב להניח של יד מיושב ושל ראש מעומד (אגור בשם הוזהר סימן פד). (ובמדינות אלו לא נהגו כן, אלא (מב) שתיהן

שערי תשובה

באר היטב

ע"ש: [אל] עמהם. עיין בה"ט. ובפנים מאירות ח"א סי' נט דעתו שמוחר לענות אמן אחר ברכת חבירו על התפילין לכתחלה, אע"ג דלקריש וקדושה לא יפסיק מ"מ אמן הוא קבלת דברים שמאמין בה' שצונו להניח תפילין לא הוי הפסק; וכיון שלר"ת אף לקריש וקדושה פוסק יש לסמוך עליו לענין עניית אמן ע"ש. ומ"ש בשם דרכי-נועם לענין להפסיק בעניית קריש וקדושה ואמן בין תשי' לש"ר בתפילין של ר"ת כ"כ בבכור-שור בסוטה דף מר ע"ב ע"ש: [ינ] הרצועה. עיין בבה"ט בשם האר"י ז"ל וכ"כ הרדב"ז בתשובה ח"ג סי' תרכ"ג, וכתב בבר"י שכן המנהג בכל מקום. וכתב בספר מ"מ: אמנם נראה שאם אחר שביד שמע קריש או קדושה, ואם לא יכרוך יהיה לו פנאי להניח של ראש ולענות, ריש לעשות כן ועדיף טפי למעבר הכי וכן נהגתי עכ"ל: [יג] מהתיק. עיין בבה"ט ועיין לקמן סימן כח מ"ש בשם המג"א. וכתב בבר"י בשם תשובת מהר"י מולכי: מי ששכח ולבש ש"ר קודם ש"י אין צורך להסירה כיון דיצא ידי מצותה, והוכיח כן מבי"י סי' כו ע"ש, וכ"כ בשאלת-יעבץ סי' קכה, וזה דלא כבעל הלכות קטנות סי' גג. ומ"מ גם הוא כתב שאם לבש ש"ר מפני שלא היה לו ש"י ואח"כ נודמן לו ש"י א"צ להסיר ש"ר קודם הנחת ש"י ע"ש. ועיין בשלמ"י

שליד, אבל אם אחר בעוד שחבירו מניח תפלה של יד מוציאה ומתיר לו

ביאור הלכה

בשעה שהוא מפסיק; ועל-כל-פנים לכתחלה בוודאי אסור להפסיק בזה תפילין: (לה) לא יפסיק. ואפילו לענות אמן על ברכה זו גופא, כגון לענות אמן על ברכת תפילין שמברך אחר, אסור, אם לא שחבירו מכוין להוציאו בברכה זו [תשובת ד"ש והגרע"א כחידושו דלא כפ"מ, ע"ש]: (לו) לענות עמהם. ואם פסק וענה אמן יהא שמיה רבא או קדושה או ברכו (לט) או שענה אמן על איזה ברכה ששמע, (מ) חוזר ומברך, ועיין בביאור הלכה. ובחול המועד, או המניח תפילין דרבינו תם וכיוצא, שמניח בלי ברכה, (מא) יש להקל ולהפסיק לעניית אמן יהא שמיה רבא וקדושה וברכו ואמן, אך (מב) אחר-כך יזיז השליד ממקומו קודם שיניח השל-ראש כדי שיהיה אחת לשניהן: (לז) שותק ושומע. דהשתיקה כענייה (מג) לענין לצאת ידי חובה, אבל לא שיחשב כהפסקה: יא קודם שיכרוך. הטעם, (מד) כיון שברכת 'להניח' חוזרת גם על של ראש, כנ"ל בסעיף-קטן לא, וכל-שכן להמחבר לעיל בסעיף ה' דסבירא ליה דאינו מברך אלא אחת, על-כן ימעט ההפסק בכל מה שיוכל, והכריכה סביב הזרוע אינה מעיקר הדין, על-כן טוב לאחר אותה עד שיניח של-ראש. ובספר כוונות האר"י ז"ל כתוב שהיה נוהג לכרוך השבעה כריכות סביב זרועו תחלה [אבל (מה) לא הג' כריכות שעל האצבע], מפני שהוא סובר כיון דלכתחלה גם הכריכות הוא מצוה לפיכך אין זה הפסק, (מו) וכן המנהג בכמה מקומות. ועיין בתשובת משכנות-יעקב סימן כח, דעתו גם-כן כמנהגנו לכרוך קודם על הזרוע לחיזוק, דבלאו הכי לא מתקיים ואינו נקרא קשייה, עיין שם. כתב בספר מ"מ: אם שמע קריש וקדושה אחר שביד על שלייד, ואם יכרוך לא יהיה לו פנאי להניח של-ראש ולענות, יניח של-ראש קודם הכריכות (מז) אם יכול להדק במקצת שלא ימיש התפלה של יד ממקומו: (לט) שאסור וכו'. היינו (מח) אפילו אם ירצה להוציא השל-ראש והשלייד שניהם בשוה מן התיק, דבזה אין מעביר על המצוות, אפילו הכי יש לזהר, כי יש בזה טעם על-פי הקבלה, כמו שכתב בבית-יוסף; וכל-שכן להניח השלייד מידו ולהתעסק בהוצאת השל-ראש, מדינא אסור: (מ) מונחת. רוצה לומר, שתהיה מהודקת יפה על הזרוע, ואז מותר (מט) אפילו קודם שעשה השבעה כריכות. ואם אחר יכול להוציא ולתקן של-ראש בעוד שחבירו מניח שלייד, הפרי-מגדים מחמיר וארצות-החיים מיקל, עיין שם: (מא) לא יתקן. רוצה לומר (נ) אפילו אם בעת תיקון השל-ראש לא יניח השלייד גם-כן מידו, אפילו הכי (נא) כשמניח אחר-כך השל-ראש להניח השלייד הוי כמעביר על המצוות: (מב) שתיהן מעומד. עיין במגן-אברהם שרוצה להכריע דהנחה של יד תהיה מיושב והברכה תהיה בעמידה; אבל כאלה רבה בשם רש"ל בתשובה סימן צח כתב, דמי לנו גדול מר"ש מקינון, אחר שלמד קבלה היה מתפלל כתינוק בן-יומו, דמי שלא יכול להשיג סודה על נכון יבוא לקצץ בנטיעות, על-כן (נב) יהיה הברכה והנחה בעמידה. ובביאור הגר"א הוכיח דגם לפי הוזהר מותר להניח התפלה של יד בעמידה, על-כן אין לזוז מהמנהג. כתב הכנסת הגדולה בכללי הפוסקים: כל דבר שבעלי הקבלה והוזהר חולקין עם הגמרא והפוסקים, הלך אחר הגמרא והפוסקים; מיהו אם בעלי קבלה מחמירין, יש להחמיר גם-כן; ואם לא הוזכר בגמרא ובפוסקים, אף-על-פי שזכור בקבלה, אין אנו יכולין לכוף לנהג כן; (נג) ודין שאין מוזכר בהיפוך

שער הציון

30/07/2018

(לט) הרא"ש בהלכות קטנות: (מ) לבוש ג"צ ומגן-אברהם ואלה רבה וחי-אדם ודרך-החיים, דלא כט"ז: (מא) מגן-אברהם ודרך-החיים וארצות-החיים ועוד הרבה אחרונים ע"ש, דלא כאלה רבה: (מב) ארצות-החיים: (מג) ט"ז: (מד) ט"ז בשם הרא"ש: (מה) פרי-מגדים: (מו) פרי-מגדים: (מז) ארצות-החיים: (מח) ארצות-החיים: (מט) אחרונים: (נ) פרי-מגדים: (נא) מגן-אברהם: (נב) וכן הסכים הפרי-מגדים: (נג) שערי-תשובה:

הלכות תפילין סימן כה

(יד) [נד] מעומד: **יב *קאם מניח תפילין כמה פעמים ביום, צריך לברך עליהם (מג) בכל פעם. (מד) נשטמו (מה) ממקומם וממשמש בהם להחזירם למקומן, צריך (טו) [טו] לברך: הגה ואם מחזיר אחת מהם יברך כמו שמניח תפלה אחת, כדלקמן סימן כו (דברי עצמו). שהזיז ממקומם אדעתא להחזירם מיד, (מו) צריך לברך: הגה *ויש אומרים (מז) [מז] שלא לברך (טור סימן ח) *והכי נהוג, וכבר נתבאר לעיל סימן ח סעיף יד): המי שמניח תפילין (מח) של יד וברך, ובתחלת (י) [י] ההידוק *נפסק הקשר של יד והוצרך לעשות *קשר אחר, אמנם (מט) לא הסיח דעתו,**

באר היטב

תפילין של ראש אין קפידא ע"ש. ועיי' בספר משנת-חסידים דף נז ובע"ח: (יד) מעומד. כתב הכנה"ג בכללי הפוסקים: כל דבר שבעלי קבלה חוזר חולקין עם הגמרא הלך אחר הגמרא והפוסקים, מיהו אם בעלי הקבלה מחמירין יש להחמיר ג"כ; ואם לא הוזכר בגמרא ובפוסקים אע"פ שזכר בקבלה אין אנו יכולין לכוף לנהוג כך ע"ש ובמ"א: (טו) לברך. ושל"ה כתב דלא נהיגי האידנא לברך כשנשטמו ממקומם משום דבשעת תפלה מסתמא אינו מסיח דעתו מהם והוי כחולצין ע"מ להחזיר, מ"א. (ובספר אליהו רבה פסק כדעת השולחן ערוך והביא ראיה לדבריו ע"ש): (מו) שלא לברך. אבל אם חולצין ליכנס לבית הכסא צריך לברך לכ"ע, דהא אין רשאי לילך בהם לבה"כ ואידחי ליה, וה"ה אם לא היה בדעתו לחזור מיד צריך לברך, כ"ח ע"ח ט"ז. וכתב המ"א: ואפשר לומר דכשבהכ"ס אינו רחוק כמו בהכ"ס ולכן סתם רמ"א כאן ע"ש. ודע הא דכתב רמ"א ו"א וכו' קאי נמי אהא אם (יז) ההידוק. ר"ל קודם שנעשה המצוה כתקנה משה"א לברך, ונפסק הקשר של יד והוצרך לעשות *קשר אחר, אמנם (מט) לא הסיח דעתו,

שערי תשובה

צבור בשם מהר"ח שכתב: מורי ז"ל היה נוהג שלא להוציא תש"ר מן הכיס עד שיניח ויקשור תש"ר סביב הזרוע בקיבורת במקום הקשר, ואח"כ לא היה חושש מלהוציא תש"ר אף שעדיין לא הקיף בזרוע עצמו. וכפי הטעם שכתב המ"א אפשר דאף ע"י אחר אין להוציא תש"ר עד שיניח של יד ע"ש, ועיי' בחשובת (יעב"ז) [תשב"ץ] ח"ג סי' כו שהבאתי לקמן סי' מ ע"ש: [יד] מעומד. עיי' בה"ט. ועיי' בשו"ת ח"צ סי' לו שהביא מתשובת הרדב"ז דין שאינו מחזיר ההיפך בש"ס ופוסקים יש לילך אחר דברי קבלה, וגם במקום שיש פלוגתא בין הפוסקים דברי קבלה יכריע ע"ש: [טו] לברך. עבה"ט, ועיי' בשל"ה רמח"ל בין מי שלובש תפילין כל היום וגם מו"מ שלו כתפילין שפיר הוי היסח הדעת בנשטמו ע"ש: [מז] שלא לברך. עבה"ט ועיי' לקמן סי' נג בבאר היטב סק"ג שהביא מגניתי-ורדים וכתב דמג"א סי' כה משמע דא"צ לברך, וכבר כתבתי מזה בסי' ו ע"ש, ועיי' בפרח-שושן כלל א סי' ט מ"ש בזה על דברי גינת-ורדים, ובסי' נג יתבאר בעזה"י: [יז] ההידוק. עיי' בה"ט, ומ"ש וכ"פ המג"א כו ו"א שלהם שהיה בשדה א"צ לברך, וא"כ אין חילוק בין בהכ"ס למקום אחר, מסיין לגמרי, כי לענין זה שוה אם הוציא ממקומם או הסיין לגמרי, ע"ת:

ביאור הלכה

כיון שחבירו מוציא בברכתו: * אם מניח תפילין וכו'. עיי' במשנה ברורה כמה שכתב "אם בשעת ברכה היה דעתו וכו'"; ואף דהמגן אברהם איירי שם לענין ציצית, פשוט שהוא הדין לתפילין, דהגמרא במנחות מ"ג מדמי להו להודי, עיי' שם: * ויש אומרים שלא לברך. עיי' במשנה ברורה שהעתיקתי דהחולצין ליכנס לבית-הכסא דצריך לחזור ולברך, אף דהמגן-אברהם ספוקי מספקא ליה לענין בית-הכסא שלנו שאינם רחוקין, כבר כתב החי"אדם ולא שבקינן פשיטותא דכל הני גדולים [הב"ח והע"ת וט"ז וא"ר] משום ספיקא דמגן-אברהם, וגם עיקר סברתו דחו אותה, עיי' בחידושי ר' עקיבא איגר ובספר ארצות-החיים, וכן ראיתי עוד חבל נביאים כולם בסגנון אחד דצריך בזה לחזור ולברך. ולכן אף שהפרי-מגדים והדרי-החיים העתיקו את דברי המגן אברהם, המבשר בוודאי לא הפסיד, ובפרט שהג"א ז"ל מסכים לדעת המחבר דבכל גווני צריך לחזור ולברך: * והכי נהוג. כתב בארצות-החיים, דאם חלץ התפילין בסתם: אם חלץ השלייד והשל-ראש צריך לחזור ולברך, ואם נשאר עליו התפלה שלייד או השל-ראש אין צריך לברך, דעדיין לא אסח דעתיה מן המצוה; אבל אם היה בדעתו שלא להחזירו מיד רק לאחר זמן, אף שנשאר עליו תפלה אחת צריך לחזור ולברך. ולמד כל זה מלעיל סימן ח בנשאר עליו תלית-קטן, כן הכא בנשאר עליו תפלה אחת, עיי' שם. ונראה פשוט דהחולצין בתוך התפלה אפילו בסתמא דינו כחולצין על-מנת להחזיר, ואם-כן אם חלצן לילך בחץ להשתין מים אין צריך אחר-כך לחזור ולברך: * נפסק הקשר. ואם נפסק הרצועה של השל-ראש או השלייד לאחר שכבר נגמר מצות הנחתם, וחלץ את התפילין ותקנם, נראה לכאורה דאם נשאר בס' הששית המבואר לקמן בסימן כז סעיף ח ויא דמדינא כשר בלי שום תיקון, חו לא הוי כנשטמו ממילא רק כהזיז מרעתו על-מנת להחזיר, דקיימא לן דאין צריך לחזור ולברך; ובאופן שפסולים לגמרי צריך לחזור ולברך, דהוי ליה כנשטמו. ואולי כיון דבעת הפסיקה נשאר מהדק על הראש והזרוע, מקרי אחר-כך בכל גווני כחולצין על-מנת להחזיר, ועיי' בבית-יוסף: * קשר אחר. נראה לי דאין שום חילוק בין אם לחזור ולברך. וכן (סג) אם חלצן לכנוס לבית-הכסא, אפילו היה דעתו ללבוש תיכף צריך לברך לכולי עלמא, דהא אין רשאי לילך בהם לבית-הכסא ואידחי ליה, וכמ"ש בסימן סה. וכתב החי"אדם, שהוא הדין כשחולץ שצריך להפיח, כיון דאסור להפיח בהן צריך לחזור ולברך: (מח) של יד. והוא הדין (סג) בתפילין של ראש דינא הכי: (מט) לא הסיח דעתו. ואפילו

שער הציון

(נד) בבית-יוסף: (נט) דאפילו הוציא חזר ומברך: (נו) פרי-מגדים: (נז) פרי-מגדים: (נח) עולת-חמדי וט"ז ואליה רבה: (נח) מגן-אברהם לעיל בסימן ח בסעיף-קטן י"ח: (ס) מגן-אברהם: (סא) פשוט: (סב) עיי' בביאור הלכה שביארתי היטב: (סג) חיי-אדם:

30/07/2018